

# Звіт

## за результатами роботи Східноукраїнського Форуму *Відновлення через діалог: «Острів» Маріуполь*

23 березня 2016 р., м. Маріуполь, Донецька область

**ФОРУМ ОРГАНІЗОВАНИЙ КООРДИНАТОРОМ ПРОЕКТІВ ОБСЕ В УКРАЇНІ ТА ФОНДОМ ПІДТРИМКИ РЕФОРМ В УКРАЇНІ, В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ПІДТРИМКА НАЦІОНАЛЬНОГО ДІАЛОГУ ЗАРАДИ РЕФОРМ, СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА РОЗВИТКУ»**

Цей документ не містить офіційних оцінок ОБСЕ ситуації в регіоні, він є лише підсумком проведених дискусій та відображає висловлені її учасниками думки та оцінки.

## Зміст

Загальна інформація .....	3
Загальні висновки-рекомендації за результатами Форуму .....	5
Методологія проведення тематичних дискусій .....	6
ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ I: «Острів» Маріуполь: інфраструктурні перешкоди на шляху розвитку регіону .....	8
ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ II: Інвестувати в Донбас: виклики для створення сприятливого бізнес-клімату. ....	16
ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ III: Людський вимір державної політики: права людини та соціальні послуги. ....	25
ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ IV: Розмінування в Україні: проблеми та перспективи .....	28
ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ V: Молодь і освіта в умовах конфлікту. ....	39
Підсумки опитування учасників Форуму «Відновлення через діалог» - Маріуполь .....	44
Діалогові проекти Координатора проектів ОБСЄ в Україні .....	48
Координатор проектів ОБСЄ в Україні .....	49
Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ .....	49

## Загальна інформація

Східноукраїнський Форум «Відновлення через діалог» - Маріуполь, зібрав понад 250 учасників, включаючи представників органів державної влади, місцевого самоврядування, представників дипломатичних місій та міжнародних організацій, громадських активістів, підприємців та журналістів з регіону південної частини Донецької області, яка перебуває під контролем української влади. Захід організовано Координатором проектів ОБСЄ в Україні спільно з Фондом підтримки реформ в Україні. Подію було організовано в рамках проекту «Підтримка національного діалогу заради реформ, справедливості та розвитку», за фінансової підтримки урядів князівства Ліхтенштейн та Литовської республіки.

Захід ставив на меті посприяти прямому обговоренню між місцевими громадами регіону та центрами ухвалення рішень в Києві щодо актуальних проблем розвитку Сходу України та перспектив їх вирішення, визначення й обговорення ключових викликів та потреб у сфері відновлення та розвитку регіону. Шляхом діалогу учасники визначали спільні зусилля, які можуть допомогти у вирішенні проблем. Передбачається, що такий діалог слугуватиме формуванню суспільного консенсусу і деескалації ситуації у східному регіоні. Дискусії в рамках Форуму фокусувалися на п'яти загальних темах:

1. «Острів» Маріуполь: інфраструктурні перешкоди на шляху розвитку регіону
2. Інвестувати в Донбас: виклики для створення сприятливого бізнес-клімату
3. Людський вимір державної політики: права людини та соціальні послуги
4. Розмінування в Україні: проблеми та перспективи
5. Молодь і освіта в умовах конфлікту

Формат заходу, його тематичні напрями та основні підходи до проведення формувалися в процесі консультацій з ключовими учасниками, попередніх візитів в регіон, підготовці фасилітаторів за експертної підтримки Відділу підтримки медіації Центру запобігання конфліктам Секретаріату ОБСЄ у Відні. Захід є продовженням Східноукраїнського Форуму «Відновлення через діалог» - Краматорськ (відбувся 13-14 травня 2015 р.), Тематичного Форуму «Політико-правові аспекти режиму перетину лінії розмежування в Донецькій та Луганській областях»(м. Слов'янськ, 15-16 липня 2015 року), Західно-донбаського Форуму «Відновлення через діалог» - Красноармійськ (відбувся 29-30 липня 2015 р.), Східноукраїнського Форуму «Відновлення через діалог» - Сєверодонецьк (23-24 вересня 2015 р.) і врахував їхній досвід та результати.

Залежно від наявних ресурсів ці зусилля матимуть продовження у вигляді серії зустрічей, оскільки діалог є процесом, а не одним заходом.

## ПРОГРАМА ФОРУМУ

### Східноукраїнський Форум Відновлення через діалог: «Острів» Маріуполь

23 березня 2016

<b>09:00 - 09:30</b>	Реєстрація учасників Вітальна кава-пауза
<b>09:30 - 10:00</b>	Вступне слово
<b>10:00 - 11:00</b>	Презентація форуму та розподіл на тематичні групи: 1. «Острів» Маріуполь: інфраструктурні перешкоди на шляху розвитку регіону 2. Інвестувати в Донбас: виклики для створення сприятливого бізнес-клімату 3. Людський вимір державної політики: права людини та соціальні послуги 4. Розмінування в Україні: проблеми та перспективи 5. Молодь і освіта в умовах конфлікту
<b>11:00 - 11:20</b>	Перерва на каву
<b>11:20 - 13:00</b>	Робота в тематичних групах
<b>13:00 - 13:30</b>	Трансфер: місце проведення форуму – ресторан
<b>13:30 - 14:30</b>	Обід в ресторані
<b>14:30 - 15:00</b>	Трансфер: ресторан – місце проведення форуму
<b>15:00 - 16:30</b>	Робота в тематичних групах
<b>16:30 - 17:00</b>	Перерва на каву
<b>17:00 - 18:00</b>	Робота в тематичних групах
<b>18:00 - 19:00</b>	Підведення підсумків

## Загальні висновки-рекомендації за результатами Форуму

**Рекомендація 1: Посилювати комунікацію між центральними та обласними органами влади з місцевими громадами в та навколо м. Маріуполь як один з ключових елементів зміцнення стабільності.** Гострота безпекової ситуації, наявність великої кількості інфраструктурних перешкод, пов'язаних з конфліктом, складності з ведення бізнесу, безпрецедентність ситуації загалом – все це посилює соціальну напругу і разом з тим створює у місцевих громадах враження про те, що вони лишаяються сам-на-сам з таким обсягом проблем, які неможливо подолати на місцевому рівні. Можливість регулярно отримувати підтвердження про практичну увагу до специфіки районів, постраждалих від конфлікту є важливим елементом соціальної злагоди тут.

**Рекомендація 2: Відсутність ресурсу на швидке вирішення проблеми не повинна ставати приводом відмови від такого діалогу.** Потреба залучати велику кількість ресурсів і неможливість швидкого вирішення безпекових та інфраструктурних питань є важливим фактором посилення напруги. Діалог може бути корисним інструментом зменшення цієї напруги. Разом з тим, діалог може допомогти і уточнити специфіку проблем, а відтак полегшити відбудову тоді, як з'являться ресурси, або навіть віднайти прийнятні рішення за наявних умов.

**Рекомендація 3: Координатору проектів ОБСЄ варто продовжити діалог з більш вузьких питань,** які формуються на запит та з огляду реальних потреб місцевих громад Донбасу. Такий діалог може стосуватися як налагодження більш тісної комунікації у вирішенні проблем між органами влади різних рівнів та громадянським суспільством, так і проводитися в горизонтальній площині – сприяти обміну досвідом між місцевими громадами.

**Рекомендація 4: Серед потенційних тем продовження діалогу –** сприяння процесу децентралізації в частині об'єднання громад, міжвідомча координація у вдосконаленні роботи з гуманітарного розмінування, підтримка діалогу з проблематики переміщених вищих навчальних закладів та молоді, права внутрішньо переміщених осіб, взаємини влади та бізнесу, усунення інфраструктурних проблем, викликаних чи пов'язаних з конфліктом, інші актуальні питання, окреслені в цьому Звіті.

**Рекомендація 5: Координатору проектів ОБСЄ варто провести роботу з іншими міжнародними організаціями,** зокрема із структури ООН, для вдосконалення координації зусиль та розширення можливостей діалогу з актуальних питань, в яких ці організації можуть мати більше ресурсів та експертизи.

**Рекомендація 6: З певних тем, просування діалогу можливо і варто передавати керування процесом діалогу українським структурам,** наприклад, Рада бізнес-омбудсмена у сфері вирішення проблем у взаєминах держави і бізнесу. Координатору проектів ОБСЄ варто приділити більше уваги вивченню питання наявності ресурсних та експертних потреб українських організацій, які за мінімальної підтримки можуть взяти на себе відповідальність за діалог.

**Рекомендація 7: Разом з тим, на даному етапі участь міжнародної спільноти у діалогових ініціативах має вагоме значення для їхньої успішності** Участь міжнародної спільноти є особливо важливою, адже вона розглядається учасниками як безсторонній гарант діалогового процесу, що допомагає вибудовувати відносини довіри і безпеки в рамках діалогових ініціатив.

## Методологія проведення тематичних дискусій

Після проведення загальної частини учасники ділилися на 5 ключових тематичних груп. Для роботи у групах відводилося загалом близько 4,5 годин: одна сесія 1,5 години – до обідньої перерви і дві сесії – після.

Кожну тематичну секцію вів експерт – модератор, людина яка має авторитет чи необхідні знання в даній сфері, йому асистувала пара професійних фасилітаторів діалогів, завданням для групи модератор - фасилітатори було організувати процес обговорення, включно з постановкою та деталізацією проблем, забезпеченням можливості всім бажаючим висловитися та зробити змістовний внесок у дискусію, підтримувати її конструктивний перебіг, допомагати учасникам чітко формулювати ідеї та основні думки.

**Дискусії в кожній з секцій тематичних груп відбувалися з дотриманням чотирьох основних принципів:**

- рівна участь усіх;
- критикуються думки, але не люди, що їх висловлюють;
- правило «Четем хаузу» - цитування учасників після дискусії лише за їхньої згоди;
- модератор відповідає за експертну частину розмови, а тандем фасилітаторів допомагає підтримувати конструктивну атмосферу та організовує процес обговорення.

**Робота в кожній з секцій була організована в чотири етапи:**

**1 етап:** Спочатку фасилітатори діалогу пропонували групі сформулювати проблеми, сфери, галузі в даній тематиці, які є важливими для учасників і які вони були б готові обговорювати.

**2 етап:** Далі учасникам було запропоновано різні інструменти і формати для обговорення; залежно від своїх інтересів та потреб група вирішувала розділитися на менші секції або залишатися в єдиному полі розмови, проводити обговорення у форматі «світового кафе», або застосовувати «маппінг» (картування) проблем.

**3 етап:** Учасникам пропонувалося спробувати знайти вирішення окреслених проблемних питань або в процесі фасилітованого діалогу з'ясувати їх сутність та причини.

**4 етап:** Учасники мали обрати і висунути доповідачів для короткої презентації напрацювань, після чого результати презентувалися на загальній сесії.

Перебіг дискусій у кожній секції, зокрема дотримання вищезазначеної послідовності кроків, а також результати роботи груп варіювалися в залежності від багатьох факторів, включно зі складністю та конфліктністю обраних тем, змістовним наповненням питань, репрезентативністю учасників. Крім того, динаміка роботи груп була різною, не завжди учасники погоджувалися слідувати за запропонованою схемою обговорення, а також деякі теми були настільки високоемоційними, що вимагали додаткової уваги і часу. Ще одним фактором впливу на динаміку обговорень стало те, що у кількох групах деякі учасники заявили про неможливість брати участь у обговореннях після обідньої перерви, тому ведучим груп довелося переформатувати роботу секції, щоб мати можливість врахувати якомога більшу кількість думок і рекомендацій.

Одне з питань до учасників кожної тематичної групи стосувалося гендерних особливостей тих тем, які обговорювалися. На жаль, у більшості груп це питання було визначено як не актуальне і учасники не змогли зазначити якихось відмінностей щодо жінок та чоловіків. Виключенням стала група з питань розмінування, де гендерний аспект виник щодо ризиків для життя осіб, які перетинають «контактну лінію» на пропускних пунктах і вимушені відвідувати лісопосадки через відсутність санітарних умов.

## ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ I : «Острів» Маріуполь: інфраструктурні перешкоди на шляху розвитку регіону

Внаслідок бойових дій у регіоні, його інфраструктура була значно пошкоджена, що становить одну з основних проблем і потребує уваги та подальшого вирішення. Якісна та надійна інфраструктура є основою для поступового й успішного відновлення регіону. Під час обговорення у центрі уваги були питання визначення статусу міста, вирішення проблем транспортного сполучення, забезпечення населення доступом до закладів з надання публічних послуг. Учасники також спробували знайти шляхи подальшого співробітництва між центральними та місцевими органами влади і громадянським суспільством регіону.

**Модератор:** Віктор Шемчук, правник, політик, голова Львівської ОДА (2013 р.), заступник Генерального прокурора України – прокурор АР Крим (2005-2007 рр.).

**Фасилітатори:** Владислава Каневська, Олександр Мітьков.

**Кількість учасників та представництво:** 41 особа на початку (7 жінок і 34 чоловіків). У завершальній сесії взяли участь 20 осіб.

Серед учасників групи були представники Міністерства інфраструктури України, ПАТ «Укрзалізниця», Маріупольської міськради, судової гілки, бізнесу («Метінвест» та інші), Маріупольського порту, громадські діячі та представники сільських громад.

Оскільки частина групи попередила, що не має змоги продовжити роботу в групі після обідньої перерви, частину актуальних для них питань було запропоновано обговорити повним складом. Переважно це стосувалося залізничних перевезень та морських перевезень.

### **Перелік актуальних питань, пов'язаних із ПАТ «Укрзалізниця»:**

- Рухомий склад має зношеність близько 95%. Важливо визначитися із оновленням складу і умовами, за яких це можливо. Маріупольське вагонне депо – єдине на Східній Україні, тому воно є ключовим для вирішення питань із регіональними перевезеннями. Більшість рухомого складу опинилося на неконтрольованій території, тому ПАТ «Укрзалізниця» вимушена комплектувати потяги за залишковим принципом. Коштів на закупівлю нового рухомого складу (пасажирських та вантажних вагонів, потягів) не вистачає.
- Пасажирські перевезення: багато питань щодо безпеки і забезпечення комфортних умов для пасажирів.
- Відновлення «Дороги життя». Для нормального функціонування підприємств, а отже, і життєзабезпечення міста, важливим є повноцінне відновлення 20 маршрутів вантажних перевезень сировини. Раніше курсувало 24 потяги на добу, зараз цей показник набагато нижчий і не є сталим, бо навіть за умови відновлення, залізничне полотно повторно руйнується в ході АТО.
- Вкрай необхідним є відновлення двоколісного шляху «Камиш – Заря» і електрифікація регіону, для чого потрібно від 400 до 700 млн. грн. За свідченням представників ПАТ «Укрзалізниця», 1 км одношляхової колії коштує близько 5 млн. умовних одиниць.



- Небезпека підвищення тарифів на перевезення. Представники ПАТ «Укрзалізниця» попросили зважати на той факт, що, по суті, тариф залишається незмінним, попри набагато довший маршрут перевезення – замість планових 120 км доводиться користатися шляхом довжиною 380 км (через Красний Лиман, Лозову, Камиш-Зарю) без зміни тарифів. Тобто, перевезення здійснюються також із збитками для перевізника. Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту до цього пункту було надано коментар від ВАТ "Метінвест-Шиппінг".

Текст коментаря наступний:

Выделенный пункт правомерно применять только для тех направлений, которые не попали под действие телеграммы №00024/ЦМ от 27.07.2015 г., согласно которой официально вносятся изменения в ТР №4 и увеличиваются тарифные расстояния между станциями, находящимися на территории УЗ как подконтрольной, так и неподконтрольной. Так, например, официально увеличено тарифное расстояние, и, соответственно, увеличен тариф при перевозке кокса со ст. Авдеевка на ст. Мариуполь-сорт, Сартана; черных металлов со ст. Ясиноватая в адрес ст. Мариуполь-порт; угля с Краснодонугля на мариупольское направление; и ряд других направлений. Помимо этого, по направлениям с НКТ, где официально не изменилось расстояние, при отправке на мариупольское направление возникают доп. расходы при прохождении грузов через участок КЗ – Пологи (флюсы с Каракубы, черные металлы с Енакиево).

- Збитки Укрзалізниці від перевезень у регіоні – близько 700 млн грн. на рік (за свідченнями представників ПАТ «Укрзалізниця»).
- Учасники констатували, що з боку ПАТ «Укрзалізниця» і з боку органів державної влади, Кабінету міністрів України, з боку місцевої влади є розуміння ситуації і взаємодія. Але потрібен більший діалог і оперативні рішення.
- Позитивний досвід є у співпраці двох комбінатів і ПАТ «Укрзалізниця» – відновлення зруйнованого мосту.
- Є потреба внесення питання про відновлення курсування потягів за маршрутом «Авдіївка – Ясинувата – Єленовка – Волноваха» у перелік питань для Мінських переговорів.
- У зв'язку зі зміною статусу ПАТ «Укрзалізниця» і перетворенням її на «Публічну акціонерну компанію» з'являється можливість для укладання спільних договорів між ПАТ «Укрзалізниця» та місцевою владою на оренду рухомого складу та забезпечення перевезень.

Також обговорювалися пропозиції щодо:

- Пілотного запуску вивчення попиту на більш комфортні пасажирські перевезення, зокрема, на приєднання до основного складу потяга двох «комерційних» вагонів підвищеного комфорт-класу; це дозволить зробити висновки щодо комерційної доцільності такого проекту.
- Обговорення можливостей використання моделей ДПП – державно-приватного партнерства, зокрема й базуючись на проекті Закону про залізничний транспорт. Водночас, учасники відзначали і негативний досвід ДПП.

### **Питання щодо Маріупольського морського порту:**

- Ключова загроза – втрата вантажоперевезень, враховуючи те, що порт входить у ТОП-100 платників податків в Україні і від зниження його навантаження суттєво недоотримує як державний бюджет, так і місцевий. Так, за свідченнями представника порту, втрати вантажопотоків у минулому році були на 2/3 об'ємів, що призвело до недоотримання портом доходів у розмірі 700 млн. грн., відповідно вплинувши і на об'єм платежів до держбюджету. Очікувані втрати за 2016 рік – близько 500 – 600 млн. грн., що сумарно за два роки складатиме близько 1,2 млрд. грн.
- Для відновлення повноцінної роботи Маріупольського порту потрібні політичні рішення і відповідні домовленості із ОРДЛО для забезпечення вантажних перевезень через залізницю до порту. Наразі залізничне полотно вже відновлювалося 7 разів, але через відсутність домовленостей із так званою ДНР, руйнується. Прийняття політичного рішення дозволить вирішувати оперативно питання щодо перевезень і забезпечення роботою як портів, так і забезпечення сировиною комбінатів, а також виграють інші взаємозалежні у цьому ланцюжку компанії та організації («Буде політичне рішення – ми самі заробимо і все зробимо» - зі слів учасників зустрічі). Для активнішого просування цього питання потрібно рекомендувати обласній владі, і, зокрема, Голові Донецької військово-цивільної адміністрації організувати наради та заходи в Києві для привернення уваги лідерів країни та дипломатичних представництв до цієї проблематики.
- Учасники зустрічі також підняли питання здійснення внутрішніх перевезень, зокрема каботажних, налагодження яких дозволить забезпечити роботою Маріупольський та Бердянський порти. Наразі нарахування на ці перевезення прирівнюється до інших перевезень. Учасники прийняли рекомендації звернутися до Міністерства інфраструктури, до Кабінету міністрів та інших відомств, щоб підняти питання спеціальних тарифів для каботажних перевезень, зокрема: прив'язати каботажні перевезення до гривні (наразі є прив'язка до долару) і з нульовою маржею, бо йдеться не про збільшення прибутку від цих перевезень, а про виживання портів і забезпечення мешканців регіону роботою. Також учасники запропонували розглянути можливість окремого регулювання каботажних перевезень, зокрема розглянувши досвід розробки і впровадження Програми річних перевезень (запровадження спеціальних тарифів тощо).
- Важливим також визначено питання тарифів на захід в порти. За свідченням учасників групи, наразі чинні в Україні тарифи є одними з найвищих у світі (у 3-4 рази вищі від загальносвітових), від чого галузь втрачає конкурентоспроможність, а держава – податки; про це йшлося у листах, які вони відправили до Міністерства інфраструктури, але відповіді не отримали. Учасники дійшли згоди, що «захід судна до порту має бути вигідним і портам, і державі!».

Загалом учасники робочої групи прийшли до висновку, що «Порт – це обличчя міста», і що налагодження транспортних шляхів і відновлення інфраструктури є ключовим аспектом для появи інвесторів у регіоні, зокрема й через те, що для більшості з них діє формула «Маріуполь = війна» і до регіону зможуть зайти лише ті інвестори лише, які зможуть фізично до нього добратися...

### **Питання, пов'язані з автомобільним сполученням у регіоні**

- Ключова «дорожня артерія» до Маріуполя – дорога Т0803, (за висловлюванням учасників, «траса, якої немає...»), – міжобласна траса, довжиною 209 км, 41.5 км з

яких проходить територією Донецької області, а 168 км – територією Запорізької області. Це проблема ДВОХ областей, тому вимагає вирішення на рівні центральної влади.

- Цією трасою здійснюються ключові перевезення, зокрема рух військової техніки, пасажирські та вантажні перевезення, медичні перевезення (транспортування хворих швидкими).
- Домовилися: найближчим часом підготувати лист за підписом міського голови м.Маріуполь на Віце-прем'єр-міністра - Міністра регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України Г.Зубко та Заступника міністра інфраструктури України В. Омеляна.

#### **Питання щодо авіасполучення у регіоні**

- Маріупольський аеропорт має статус «міжнародного». До 2014 року аеропорт знаходився в оренді. Наразі його повернули до комунальної власності.
- Неможливість функціонування Маріупольського аеропорту пов'язана із розташуванням на його території військових частин.
- Важливо: 1) за підтримки ОБСЄ провести переговори зі Штабом та місцевими військовими підрозділами про передислокацію військових з території аеропорту для відновлення його роботи; 2) розмінувати територію навколо аеропорту; 3) відновити злітно-посадкову смугу і технічні засоби зв'язку для обслуговування польотів.
- Важливо також розмежування військової та цивільної інфраструктури, зокрема й аеропорту.

#### **Питання щодо забезпечення муніципальним транспортом мешканців м. Маріуполь та навколишніх селищ**

Стан муніципального транспорту є поганим і вимагає оновлення, так зокрема:

- Трамвайне забезпечення: 64 з 74 трамваїв у аварійному стані; з 54 км колій та електроліній – 37 у аварійному стані; загалом трамвайні перевезення - збиткові;
- Тролейбусне забезпечення: 37 з 57 машин у аварійному стані, період експлуатації скінчився у понад 50% машин; 24 з 50 км електроліній – у аварійному стані;
- Автобуси: 18 з 28 машин у аварійному стані;
- Шкільні автобуси: практично не виділені, не зважаючи на листи і запити від місцевої влади;
- Машини «швидкої допомоги»: термін експлуатації закінчився у близько 70% машин; кілька років тому було виділено 7 штук – цього замало для забезпечення потреб області.

#### **Питання забезпечення питною водою м. Маріуполь**

- Наразі місто є заручником від водозабезпечення з Сіверського Донця;
- Обсяг водоспоживання у місті та регіоні такий, що власними ресурсами вирішити питання складно;
- Ініціативні громадяни та представники міської влади розглядають можливість альтернативних джерел забезпечення водопостачання: канал від річки Дніпро у напрямку Дніпропетровськ – Маріуполь; канал від Сіверського Донця, але через контрольовану Україною територію; опріснення морської води (є американські партнери, які готові інвестувати близько 150 млн. доларів); а також – комунальна

система бюветів, яка не потребує великих затрат на створення та обслуговування. Учасники дійшли згоди звернутися від імені містян до ПРООН з запитом на підтримку створення системи бюветів.

### Питання доступу до адміністративних послуг

Оскільки на засіданні групи були присутні двоє представників судової системи, переважна кількість проблемних питань стосувалася саме судової гілки влади і забезпечення доступу до правосуддя.

- Ключовими є проблема приміщень для судів та безпеки суддів і відвідувачів суду;
- Великим також є навантаження на суддів: в ситуації, коли місто обслуговує регіон, в Маріуполі діє 4 суди. Навантаження на одного суддю - 97 справ, за відповідного середнього показника по Україні – 53 справи;
- Два суди – Жовтневий та Іллічівський – знаходяться у житлових будинках, що підвищує небезпеку для мешканців цих будинків і обмежує можливості повноцінного функціонування суду. Також у зв'язку з цим є обмеження щодо функціонального метражу – в цих приміщеннях воно складає 3700 кв.м.;
- Великою проблемою, особливо з огляду на особливий статус Маріуполя, є відсутність охорони в судах, зокрема, через реформування підрозділу судової міліції «Грифон». Це підвищує рівень небезпеки і для суддів, і для відвідувачів, і для мешканців будинків, а також під великим ризиком опинилася вся судова документація;
- За прогнозами суддів, найближчим часом є значний ризик виникнення великого потоку позовів проти державних органів, у зв'язку із невиплатою пенсій;
- Водночас судді відмічали позитивний досвід співпраці з місцевою владою і наявний діалог;
- Спільною учасники групи визнали проблему виділення приміщень для розміщення державних установ. Також, у зв'язку з подіями в місті, досі не вирішено питання із міською радою та приміщенням МВС, які частково згоріли. Учасники відмічали необхідність хоча б затягнути будинки маскувальною тканиною;
- Учасники погодилися, що варто зробити аудит наявних приміщень, зокрема тих, що наразі не використовуються через політичні та економічні умови, виявити власників приміщень та умови використання цих приміщень, та розглянути варіанти передачі цих приміщень для використання державними установами. Також йшлося про звернення міської влади до Обласної військово-цивільної адміністрації щодо виділення цільових субвенцій;
- Серед учасників групи був представник селища Широкино, яке знаходиться на контрольованій українською армією території; наразі мешканці села не мають доступу до нього. Він звернув увагу на важливість відновлення інфраструктури села, збереження того, що збереглося, важливість відбудови дорожнього покриття, зокрема покриття шлаком другорядної дороги для проїзду як військових, так і місцевих жителів. Також йшлося про потребу у виділенні житла для тих мешканців Широкиного, які втратили свої будинки;
- Представники селища Лебединське відмічали обмеженість пасажирських перевезень для села;
- Велику увагу учасники групи приділили обговоренню питань адміністративної реформи та об'єднання кількох територіальних громад навколо смт Сартана. Зокрема, йдеться про об'єднання сіл – Талаковка, Павлівка, Лебедино, Чармалик,

Комінтерново, Широкино. За свідченням учасників, присутніх у групі, «суміжні громади з розумінням поставилися до пропозиції об'єднатися і сприйняли це з наснаженням». Водночас потребують відповіді питання щодо: формування спільного бюджету, надання адміністративних послуг (у Сартані для цього можна використати приміщення Промінвестбанку) та соціальних послуг; кадрового забезпечення новоутворених органів (у Сартані є кадровий резерв);

- Важливим запитом до міжнародних проектів та, зокрема, ОБСЄ, учасники вважають можливість познайомитися з досвідом об'єднання інших громад, зокрема у Донецькій області (Красний Лиман, Добропілля тощо). Важливим є не лише знайомство з документами, але й живе спілкування та відвідування цих населених пунктів для наочного обміну досвідом;
- Учасники обговорювали також можливість скористатися Фондом регіонального розвитку для вирішення регіональних проблем.

### **Теми, обрані для спільного обговорення:**

1. Інфраструктурні питання:
  - Необхідність відновлення двоколійного сполучення за маршрутом «Волноваха - Камиш-Заря»;
  - Утримання від підвищення тарифів для вантажних перевезень для металургійної промисловості регіону;
  - Перегляд каботажних та портових зборів;
  - Відновлення автодороги Маріуполь – Запоріжжя.
2. Питання об'єднання територіальних громад навколо смт Сартана.
3. Забезпечення м. Маріуполь питною водою.
4. Політичні питання: відновлення необхідної залізничної інфраструктури на перегоні «Авдіївка – Ясинувата – Донецьк – Єленовка – Волноваха» задля сталого сполучення та відповідного обслуговування.

### **Висновки та пропозиції за результатами обговорень обраних тем:**

1. **Інфраструктурні питання включали в себе:**
  - a. Необхідність відновлення двоколійного сполучення за маршрутом «Волноваха - Камиш-Заря».
  - b. Утримання від підвищення тарифів на вантажні перевезення для металургійної промисловості регіону;
  - c. Перегляд каботажних та портових зборів;
  - d. Відновлення автодороги Маріуполь – Запоріжжя.

Необхідність терміново розглянути комплекс питань, які дозволять підвищити вантажні та пасажирські перевезення в регіоні, щоб могли функціонувати увесь комплекс промислових підприємств та життєзабезпечення регіону.

Для цього також потрібно здійснити необхідні заходи з електрифікації порушених проміжків та аварійних проміжків електроліній. Для забезпечення пасажирських залізничних перевезень – координувати дії ПАТ “Укрзалізниця” та місцевої влади та бізнесу для пошуку варіантів і прийняття оперативних рішень. Для локальних пасажирських перевезень необхідним є оновлення рухомого складу автобусного,

тролейбусного та трамвайного парків, принаймні формування Програми оновлення рухомого складу і пошук інвесторів. Для міжрегіонального сполучення критичним є відновлення дороги Маріуполь – Запоріжжя, про що слід нагадувати Мінінфраструктури і організувати робочу групу для оперативного вирішення питання.

Важливим є напрацювання домовленостей між місцевим бізнесом, владою (Кабінет міністрів України), ПАТ “Укрзалізниця” та Мінінфраструктури щодо бюджету необхідних робіт та розподілу фінансування між ними.

Наступними кроками учасники визначили – звернення до бізнес-структур у регіоні для формування ними своїх реальних пропозицій щодо участі у відновленні інфраструктури, а також налагодження діалогу між державними органами влади та місцевими ініціативними групами з місцевої влади та бізнесу.

## **2. Щодо об’єднання громад навколо смт Сартана:**

Ідеальним розвитком подій для представників громад, які готові об’єднуватися навколо смт Сартана, є створення такого об’єднання до жовтня 2016 р.

До складу ОТГ (об’єднання територіальних громад) готові увійти громади 6 (шести) сіл Талаковка, Павлівка, Лебедино, Чармалик, Комінтерново, Широкино, що складає приблизно територію у майже 40 тис га та близько 24 тисячі жителів. У перспективі від такого об’єднання мають виграти всі жителі, бо покращиться доступ до адміністративних та соціальних послуг, пришвидшиться вирішення питань щодо відновлення та розвитку територій, є можливість розвитку агрокомплексу за принципом кластерів, що дозволить забезпечувати різноманітною сільгосппродукцією м. Маріуполь та його околиці. Найбільшими викликами і перешкодами наразі є ведення військових дій у безпосередній близькості до цих територій, необхідність розмінування частини територій, непідконтрольність українській владі частини території Комінтерново і невизначеність статусу Широкино.

Також учасники відзначали недостатній рівень поінформованості про переваги об’єднання жителів своїх громад, що призводить до виникнення непорозумінь. Для подолання цього потрібно як проводити роз’яснювальні кампанії про переваги об’єднання громад, так і вивчати досвід громад, які вже мають цей досвід і можуть ним поділитися (інші громади Донецької області, громади з інших регіонів). У цьому активістам могли б допомогти представники міжнародних організацій, зокрема, сприяючи залученню фахівців з децентралізації, які могли б проводити навчання для активістів та брати участь у відкритих зустрічах з громадами для відповідей на запитання; а також є потреба в організації «турів з обміну досвідом», коли представники із вищезазначених громад могли відвідати інші об’єднані громади та запросити представників цих громад у свої села. Також важливо утворити робочу групу, яка могла б оперативно підготувати всі необхідні проекти рішень для майбутньої ОТГ, а також супроводжувати всі необхідні процедури у процесі об’єднання. Позитивною стороною процесу об’єднання учасники назвали підтримку з боку місцевої влади м. Маріуполь, а також наявність групи активістів («Спасіння Широкино», Сартанське об’єднання греків «Еліни Приазов’я» та інші).

### **3. По питанню забезпечення питною водою м. Маріуполя:**

Створити групу з місцевих зацікавлених осіб та фахівців у галузі водопостачання для вивчення всіх існуючих варіантів і визначення найбільш оптимального та ефективного каналу постачання води до м. Маріуполь. Взяти до уваги, що найпривабливішим і найбільш перспективним, на думку учасників групи, є варіант з будівництвом каналу від р. Дніпро. Водночас група визнає, що цей проект, хоч і забезпечить повністю потребу населення у питній воді, є складним через велику довжину необхідного каналу і велику вартість такого обсягу робіт. З боку держави підтримкою було б включити цей проект до Переліку державних програм і допомогти з пошуком інвесторів. На період вирішення питання із каналом з Дніпра варто ретельно вивчити інші можливості: розробка природних джерел, буріння свердловин, очистка водойм, системи опріснення води.

### **4. Щодо політичного питання: відновлення необхідної залізничної інфраструктури на перегоні «Авдіївка – Ясинувата – Донецьк – Єленовка – Волноваха» задля сталого сполучення та відповідного обслуговування.**

Учасники відзначили це питання як політичне, бо воно потребує вирішення на рівні Тристоронньої контактної групи (Мінський переговорний процес). Це означає, що питання має бути підготовлене фахівцями з українського уряду, СБУ та з міжнародних структур для подальшого внесення до порядку денного наступного засідання. Усвідомлюючи високу гостроту політичних переговорів між Україною та Росією, учасники наголосили на важливості вирішення гуманітарних питань, зокрема, й забезпечення функціонування інфраструктури регіону, що включає в себе і вищезазначений проміжок залізничного шляху.

## ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ II: Інвестувати в Донбас: виклики для створення сприятливого бізнес-клімату

За останні два роки багато суб'єктів великого, малого та середнього бізнесу покинули ринок регіону через несприятливі умови для ведення бізнесу, що значно ускладнило економічну ситуацію. Під час роботи у групі учасники обговорили проблеми, пов'язані з врегулюванням економічної ситуації, та можливі шляхи для її стабілізації.

**Модератор** – Альгірдас Шемета, Бізнес-омбудсмен в Україні.

**Фасилітатори** – Анна Горіна, Анна Валенса.

**Кількість учасників та представництво:** 42 особи (13 жінок, 29 чоловіків). У завершальній сесії взяли участь 24 учасники (8 жінок, 16 чоловіків).

### Перелік актуальних питань:

- Невиконання владою (різними органами місцевої влади, а також державними підприємствами) платіжних зобов'язань перед бізнесом.
- Невиконання, відтягування у будь-який спосіб, судових рішень з приводу сплати зафіксованих у договорах (з державними органами та підприємствами) коштів.
- Недоступність судів на території Маріуполя (зокрема господарського суду, який знаходиться у Харкові), що позбавляє підприємців можливості захищати у разі потреби власні права. Звучали пропозиції – відкрити виїзні сесії господарського суду тощо. «Ми б навіть заплатили, щоб суд відбувався тут або можливість подати заяву була у нашому місті». «Ми готові знайти приміщення, суддів поселити!». Судові інстанції (кілька) знаходяться не в Маріуполі, а в трьох(!) різних місцях, до них важко, а іноді, через брак коштів та часу, неможливо дістатися або вчасно завершити справу (коли засідання відкладаються, а приїхати іншим разом досить важко, відстань більше 100км.). «Захисту просто – немає!» Міліція і податкова поліція є в місті, «репресивні органи – завжди поряд!», а суди, щоб відстояти власні права – в іншому місці, не дістатися.
- Проблема управління міським бюджетом. Пропозиція введення так званого «Перехідного бюджету», який дасть можливість нарешті завершувати проекти міського підпорядкування за рахунок більш довгострокового планування (принаймні 3 роки!). Незавершені будівництва та інші проекти є систематичними саме з причини неузгодженостей фінансового характеру. «Сума необхідна для завершення проекту мала б «переходити» на наступний бюджетний період».
- Проблема регіонального статусу міста Маріуполя. «Хто ми? Кому потрібні?» Різні адміністративні органи – стосуються тепер трьох різних областей – Донецької, Запорізької та Харківської! Це вносить безлад в діяльність підприємців, немає ясності.
- Реформа податкової системи, її поточний стан та особливості її реалізації на регіональному та субрегіональному рівні. Звучала ідея про наявність випадків зайвого неадекватного контролю з боку силових структур (податкової міліції, наприклад), спроб тиску на підприємців у цій сфері. Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано правки та коментар від ГУ ДФС у Донецькій області.



Текст коментаря наступний:

Підрозділи податкової міліції – як ГУ ДФС, так і ДФС України в цілому – діють виключно в межах повноважень, чітко визначених Податковим, Кримінальним, Кримінальним процесуальним кодексами України та іншими релевантними законодавчими актами. Випадки протиправної діяльності, пов'язаної з будь-яким тиском на суб'єктів господарювання, в підрозділах податкової міліції Донецької області відсутні. Отже наведення податкової міліції у якості прикладу «зайвого неадекватного контролю, спроб тиску на підприємців з боку силових структур» в Донецькій області навряд чи можна вважати об'єктивним, як і не можна вважати об'єктивним припущення (саме таке припущення напрошується із запропонованої редакції цієї частини проекту Звіту) про системність такого явища.

- Проблема (разом ДФС і самих підприємців регіону) – приписи частини третьої статті 4 Закону України від 02.09.2014 №1669-VII «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» в умовах дії розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 №1275-р «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України». Зміна керівника юридичної особи, місцезнаходженням якої є територія проведення антитерористичної операції, на період її проведення забороняється. Приклад: директор підприємства помер (звільнився, визнаний недієздатним, осуджений тощо), але здійснити державну реєстрацію зміни керівника юридичної особи неможливо. Наразі проблема має перспективи вирішення. Прим ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано правки (зокрема, уточнено нормативний документ) від ГУ ДФС у Донецькій області.

Текст коментаря наступний:

Зазначене проблемне питання стосується лише керівників юридичних осіб, а не їх бухгалтерів.

- Проблема (разом ДФС і суб'єктів господарювання регіону) з чітким розмежуванням в законодавчих та підзаконних актах зони АТО на «контрольовану територію» та «тимчасово неконтрольовану територію», а також визначенням чіткого алгоритму дій органів ДФС за відповідних умов. Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано правки та коментар від ГУ ДФС у Донецькій області.

Текст коментаря наступний:

Як раз із визначенням територій, на яких здійснювалась АТО, проблем не має – Розпорядження КМУ №1275-р. Також визначено Перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та перелік населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення (розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2014 №1085-р). Проблемним питанням є необхідність чіткого розмежування в законодавчих та підзаконних актах зони АТО на «контрольовану територію» та «тимчасово неконтрольовану територію». Адже очевидно, що організація взаємовідносин держави (в т.ч. в сфері оподаткування) з суб'єктами господарювання на контрольованій та неконтрольованій територіях потребує різних підходів.

- Можливість надання пільг бізнесу та підприємцям у більш скрутних умовах близькості до зони АТО. Складність пов'язана з тим, «де саме», тобто на якій території, варто надавати такі пільги, і які саме. Наприклад, ішлося про підтримку інноваційних виробництв.
- Проблема повернення ПДВ. В тому числі використання хитких і неявних відмовок (зокрема, «привезіть картку платника податків» - підприємцю з окупованої території), відтягування у будь-який спосіб моменту виплат. Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано правки та коментар від ГУ ДФС у Донецькій області. Зокрема, було запропоновано викласти пункт в наступній редакції:  
 «Проблемні питання відшкодування ПДВ, пов'язані з особливостями оподаткування та регулювання господарської діяльності в умовах проведення АТО.»  
 Текст коментаря наступний:
  1. Напевно, мова йде про відшкодування ПДВ. За останній час Державою вжито значну кількість заходів для підвищення прозорості відшкодування ПДВ, зменшення відповідної заборгованості. Зокрема, запроваджено електронне адміністрування ПДВ, обов'язкове систематичне оприлюднення переліків отримувачів відшкодування ПДВ. На теперішній час процедури відшкодування ПДВ жорстко регламентовано Податковим кодексом України (з урахуванням змін, внесених до нього останнім часом) та відповідними підзаконними актами. Отже, на теперішній час можливості для безпідставного зволікання із відшкодуванням ПДВ практично відсутні. Разом з цим, мають місце випадки умисного порушення платниками законодавства в сфері відшкодування ПДВ, запобігати яким мають органи ДФС.
  2. Певною проблемою є те, що платники податків, зареєстровані на тимчасово неконтрольованій території, та органи ДФС щодо таких платників не в змозі виконати в повній мірі всі наявні приписи законодавства щодо забезпечення в належний спосіб відшкодування ПДВ, тим більше враховуючи особливості умов здійснення та регулювання господарської діяльності в зоні проведення АТО. Разом з цим, всі незаконні та/або безпідставні, на думку платника, зволікання в питаннях відшкодування ПДВ можуть бути оскаржені платниками як в адміністративному чи судовому порядку, так і з використанням сервісу «Пульс» (просто зателефонувавши на відповідні телефони «гарячої» лінії).
  3. Посилання на «Картка платника податків» є недоречним, оскільки такого документу не існує в законодавчо-нормативних актах з питань оподаткування. Можливо, мова йдеться про реєстраційний номер облікової картки платника податків (РНОКПП). Але РНОКПП присвоюється виключно фізичним особам (не суб'єктам господарювання), а в його наданні органам ДФС не існує потреби, адже інформація щодо всіх виданих РНОКПП міститься в базах даних ДФС України та не потребує документального підтвердження у взаємовідносинах з органами ДФС.
  4. Також незрозумілим є формулювання «зокрема, «привезіть картку платника податків» - підприємцю з окупованої території», оскільки протягом тривалого часу жоден з фізичних осіб – підприємців на території Донецької області не заявляв ПДВ до відшкодування, тобто взагалі відсутній привід для описаного у цій частині проекту Звіту конфлікту.
- Потреба у продовженні системних змін в усіх ланках ДФС, в т.ч. спрямованих на покращення внутрішнього контролю в ДФС та силових структурах з метою підвищення ефективності захисту прав громадян та суб'єктів господарювання. Також важливо

вводити систему оцінки ризиків. Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано правки та коментар від ГУ ДФС у Донецькій області.

Текст коментаря наступний:

1. Змін потребують всі ланки державної фіскальної служби (а не тільки «нижні ланки»), саме ці зміни тривають на теперішній час.

2. Щодо внутрішнього контролю необхідно зазначити, що:

- у складі всіх територіальних органів ДФС регіонального рівня утворені та діють підрозділи внутрішньої безпеки, одним з основних завдань яких є упередження, виявлення та припинення корупційних проявів та порушень службової дисципліни;

- в цілодобовому режимі діє сервіс «Пульс» (<http://sfs.gov.ua/others/puls->), який надає можливість всім платникам податків (просто засобами телефонного зв'язку) повідомити про порушення охоронюваних законом їх прав.

3. «Також важливо вводити систему оцінки ризиків» - таке формулювання залишає багато відкритих питань: де вводити, кому вводити, яких ризиків тощо.

- Бракує оборотних коштів, це критично для ведення малого та середнього бізнесу в нашому регіоні, неможливо отримати будь-які кредитні кошти в зв'язку зі статусом території. Які є варіанти вирішення за поточних умов?
- Питання узгодженості положень бюджетного законодавства. Узгодженість обласних та районних бюджетів, коли район не може сам заплатити підприємцеві через адміністративні колізії.
- Питання оформлення земельних ділянок у районах, а не на рівні області, де зазвичай відбувався і зараз поки що відбувається «розподіл ресурсів громади».

#### **Теми обрані для спільного обговорення:**

Найбільш активними та результативними (у **першій інформаційно-дискусійній частині роботи**) були обговорення:

- стосунків малого та середнього бізнесу з податковою службою;
- можливостей захисту прав підприємців (через суд та за допомогою бізнес-омбудсмена);
- можливостей створення сприятливого клімату для «виживання» та розвитку МСБ в регіоні.

Протягом **другої частини роботи обговорення було організоване у фасилітаційному форматі**, який поєднує наступні методи – «Світове кафе», картування (маппінг), робота з потребами.

Суть підходу полягала у виокремленні головних суб'єктів бізнес-простору в Маріуполі, описі їх потреб та реальної взаємодії між ними на сьогодні в регіоні. Також було описано бажаний стан речей, визначені кроки змін та суб'єкти, які, на думку учасників, можуть або мають ініціювати ці зміни.

**Протягом третьої сесії** учасники презентували напрацювання окремих 8-ми груп (відповідно до 8-ми суб'єктів: великий бізнес, малий та середній бізнес, державні органи влади, Державна фіскальна служба, судова система, правоохоронні органи, місцеві органи влади, Збройні сили України) та консолідували наступні висновки.

**Потреби та взаємовідносини суб'єктів бізнес-простору, а також кроки для покращення бізнес-клімату:**

<i>Групи, заходи</i>	<i>Ініціатори</i>
<p>Великий бізнес - державне замовлення на металургійну продукцію, машинобудування (в т.ч. ВПК і залізні дороги), лобювання інтересів українського бізнесу на міжнародних ринках (квоти), участь в міжнародних інфраструктурних проєктах (Сирія, Ірак, Лівія і т.д), податкові пільги і преференції для відновлення інфраструктури та логістики. Визначення особливих умов для підприємств, що працюють на тимчасово неконтрольованих територіях і підприємств, що працюють в зоні АТО.</p>	<p>Державна влада, місцева влада, великий бізнес</p>
<p>Малий бізнес - створення групи, що лобіює інтереси малого бізнесу з практиків-підприємців Донбасу. Група розробляє і впроваджує єдині правила ведення бізнесу на даній території для суб'єктів МСБ і робить аналіз впровадження цих правил за чіткими категоріями - кількість діючих суб'єктів на даній території, кількість робочих місць, кількість часу на адміністрування бізнесу і взаємодія з регулятивними органами і владою, кількість податків, сплачених за період дії нововведень.</p>	<p>МСБ, місцева та державна влада</p>
<p>Державні органи - виконання і спрощення законодавчої бази.</p> <p>Потреби - безпека від змін, консервація статусу (положення), бути значущим.</p> <p>Бажання - стабільно залишатися, розширювати зону впливу (контролю).</p> <p>Інтереси - адмін. ресурс, розподіляти («розпилювати») державні ресурси, отримувати доходи в будь-який спосіб.</p> <p>Цінності - можна все купити, «повирішувати» будь-які питання, кланові інтереси, чиновники вірять в «обраність» (елітарність), ставитися до інших як до підлеглих, популізм.</p> <p>Прозорість в обговоренні та прийнятті рішень за допомогою електронного уряду (E-Gov) з персональною відповідальністю і прогнозами для чого необхідно дане рішення. Забезпечення гідного утримання і безпеки для працівників з одночасним впровадженням обов'язкового електронного декларування майна та доходів як працівником органів, так і пов'язаними особами (членами сім'ї, родичами).</p>	<p>Державні органи</p>
<p>Правоохоронні органи - визначення функціональних обов'язків, впровадження культури виконання даних функцій. Правова граматики - що можна, а що не можна як працівникам органів, так і населенню. Прозорість роботи органів, поєднана з персональною відповідальністю за кожну дію службовими вертикалі. Розробка і донесення до населення регламенту виконання стандартних дій. Забезпечення гідного утримання і безпеки для працівників з одночасним впровадженням обов'язкового електронного декларування майна та доходів як працівником органів, так</p>	<p>Державна влада, правоохоронні органи</p>

і пов'язаними особами (членами сім'ї, родичами).	
<p>Фіскальна служба – сервісна служба, яка забезпечує рівні умови для всіх бізнес суб'єктів. Основні напрямки роботи – спрощення адміністрування в нарахуванні та сплаті податків, розширення бази оподаткування за рахунок детінізації економічних відносин та запобігання ухиленню від оподаткування (боротьба з незаконним підприємництвом).</p> <p>Кроки до змін.</p> <p>Уточнення та конкретизація порядку застосування на території Донецької та Луганської областей, а також внесення необхідних змін до податкового та іншого законодавства, відповідних підзаконних актів.</p> <p>Забезпечення гідного утримання і безпеки для працівників з одночасним впровадженням обов'язкового електронного декларування майна та доходів як працівника служби, так і членів його родини (пов'язаних осіб). Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано правки та коментар від ГУ ДФС у Донецькій області. Текст коментаря наступний:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. «Розширення бази оподаткування за рахунок збільшення суб'єктів оподаткування»: збільшення суб'єктів оподаткування – це збільшення податкового навантаження на суспільство. На думку ГУ ДФС, мова має йти про забезпечення одного з основних принципів податкового законодавства України – принципу загальності оподаткування, який передбачає, що кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені податки та збори, платником яких вона є згідно з законом.</li> <li>2. Важливим кроком, на думку ГУ ДФС, є продовження спільної роботи Верховної Ради України, Уряду, Міністерства фінансів України та ДФС України над подальшим удосконаленням адміністрування податків і зборів.</li> <li>3. На теперішній час – цілком виправдано – декларування доходів, майна та зобов'язання фінансового характеру як власних, так і членів їх родин здійснюється державними службовцями. Вимоги щодо надання відповідних декларацій членами родини (пов'язаними особами) державного службовця можуть вважатись недостатньо обґрунтованими та такими, що зазіхають на конституційні права та свободи громадян.</li> </ol>	<p>Державна законодавча та виконавча влада. Правоохоронні органи</p>
<p>Збройні сили України - завершення АТО, мир. Розробка концепції та принципів і повноважень дій збройних сил України у мирний та воєнний час. Координація дій з цивільними органами управління. Забезпечення матеріальної бази і постійне проведення заходів, що дозволяють збільшувати і підтримувати боєготовність.</p>	<p>Державна влада. Збройні сили України</p>
<p>Судова система - створення нових удосконалених підрозділів судової системи за допомогою ротаційного принципу (в призначенні на судові процеси і міста) прозорості в прийнятті рішень і кадровій політиці. Забезпечення гідного утримання і безпеки для працівників з одночасним впровадженням обов'язкового електронного декларування майна та доходів як працівником судової системи, так і пов'язаними особами</p>	<p>Державна влада. Правоохоронні органи. Місцева влада.</p>

## Висновки та пропозиції за результатами обговорень обраних тем:

### 1. Стосунки малого та середнього бізнесу з фіскальною службою:

- Державна фіскальна служба – як сервісна служба! Подальше всебічне втілення цього принципу є актуальним і необхідним та відповідає суспільному запиту.

Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано правки та коментар від ГУ ДФС у Донецькій області.

Текст коментаря наступний:

Взагалі не можливо погодитись з таким висновком. Навряд чи на теперішній час в Україні є орган влади, в якому реалізовано таку кількість сервісів як і в ДФС, в т.ч. електронних (дистанційних), кількість яких постійно збільшується (наразі налічується близько 40 електронних сервісів).

Не витрачаючи часу на відвідування податкової інспекції, юридична або фізична особа-підприємець завдяки електронним сервісам має змогу зареєструватись платником ПДВ, анулювати таку реєстрацію, отримати витяг з реєстру платників ПДВ, зареєструватись платником єдиного податку, отримати довідку про відсутність заборгованості, а також низку різноманітних витягів із систем електронного адміністрування ПДВ та реалізації пального. Також, наприклад, не відвідуючи державну податкову інспекцію платник може отримати необхідну відкриту інформацію про потенційних бізнес-партнерів. Реалізовано положення законодавства щодо започаткування бізнесу протягом 24 годин. Так, взяття на облік платників в органах ДФС здійснюється протягом 1 дня (в день надходження із Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань відомостей про новоствореного суб'єкта господарювання). Будь-який громадянин, придбавши товар в магазині, за отриманим фіскальним чеком може перевірити інформацію щодо реєстрації в органах ДФС касового апарату, на якому продавцем товарів або послуг був роздрукований цей фіскальний чек. Це можливо завдяки електронним сервісам «Інформація про РРО» та «Інформація про книги ОРО»

Через сервіс «Електронний кабінет платника» (оновлену версію) платники мають змогу не тільки отримати інформацію із реєстрів, бланки звітності, контактні дані та адреси центрів обслуговування, а й листуватись з органом ДФС в електронному вигляді. Оновлений сервіс надає можливість платнику працювати у режимі реального часу за допомогою персональних комп'ютерів та смарт-пристроїв без встановлення спеціалізованого програмного забезпечення.

Отримати інформаційно-довідкові послуги та консультації відповідно до Податкового та Митного кодексів України, законодавства з питань сплати єдиного соціального внеску можливо за телефонами, з використанням електронної пошти, факсу, голосового автовідповідача (0 800 501 007 або 044 454 16 13, електронна адреса [idd@sfs.gov.ua](mailto:idd@sfs.gov.ua) )

Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс дозволяє платнику отримати відповіді з Бази знань щодо застосування норм податкового, митного законодавства або з питань адміністрування єдиного внеску, а також ознайомитись з нормативними документами (<http://zir.sfs.gov.ua>).

Для платників функціонує сервіс «Пульс» для цілодобових повідомлень про неправомірні дії або бездіяльність працівників ДФС за електронною адресою <http://sfs.gov.ua/others/puls> або за телефоном (044) 284 00 07.

Крім того, тільки в Донецькій області діє 20 центрів обслуговування платників. ДФС України забезпечено функціонування Акредитованого центру сертифікації ключів, який надає безкоштовні послуги з надання ключів для електронного цифрового підпису.

Процес збільшення сервісної складової в діяльності державної фіскальної служби триває і триватиме і надалі.

- Подальше запровадження ризикоорієнтованого підходу до організації та проведення перевірок платників, ефективного доперевірочного аналізу (оптимізація контрольних функцій ДФС) з метою виключення можливості проведення перевірок сумлінних платників податків. Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано правки та коментар від ГУ ДФС у Донецькій області.

Текст коментаря наступний:

Проведення «немотивованих перевірок» є штампом, який укорінився у свідомості бізнес-спільноти з попередніх років. Можна стверджувати, що проведення таких перевірок залишилось в минулому. Загалом кількість перевірок (планових та позапланових) постійно скорочується. До планів-графіків перевірок включаються лише платники, які мають суттєві ризики ухилення від оподаткування та/або здійснюють масштабну господарську діяльність (Податковим кодексом України взагалі заборонено проведення планових перевірок платників з обсягом доходів до 20 млн. грн.). Що стосується позапланових перевірок то на теперішній час вони проводяться на підставах, чітко визначених Податковим кодексом України. В переважній більшості платники податків, що перевіряються позапланово, чудово усвідомлюють як причини таких перевірок, так і своє право не допустити працівників органів ДФС до проведення перевірки за відсутності визначених законом підстав для її проведення.

- Обговорення спільних проблем. Контакт бізнесу та податківців на різних рівнях (потреба у взаємодії та відкритості – існує як «невимовний» запит, але немає уявлення про можливий формат та перспективи корисності такої взаємодії. Звичка до того, що «це все розмови» - досить глибока і створює досить депресивну атмосферу, хоч сам форум підтримує надії на зміни на краще).
  - Відміна або зміна змісту поправки +1275.
2. Можливості захисту прав підприємців (через суд та за допомогою бізнес-омбудсмена):
    - Організація виїзних сесій суду в Маріуполі;
    - Облаштування відділень судових установ у Маріуполі;
    - Опанування механізму оскарження неправомірних рішень або дій через інститут бізнес-омбудсмена.
  3. Можливості створення сприятливого клімату для «виживання» та розвитку МСБ в регіоні:

- Визначеність зі статусом території м. Маріуполь, відміна статусу «зона АТО» заради підвищення інвестиційної привабливості регіону та, зокрема, можливості отримувати кредит;
- Чіткість зон АТО та пільг підприємцям, які тут працюють;
- Якісна децентралізація та опанування громадою своїх прав на місцях.

Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками від ГУ ДФС у Донецькій області до цього пункту було надано коментар та пропозицію включити наступний пункт:

- Заборона проведення реєстраційних дій зі створення юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців, громадських формувань, місцезнаходженням яких визначаються тимчасово неконтрольовані території, або зі зміни їх місцезнаходження з контрольованої території на тимчасово неконтрольовану – інструмент забезпечення захисту фіскальних інтересів Держави та рівних умов діяльності платників податків в зоні проведення АТО.

Текст коментаря наступний:

Підчас Форуму представниками ГУ ДФС порушувалось питання щодо необхідності встановлення заборони проведення реєстраційних дій зі створення юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців, громадських формувань, місцезнаходженням яких визначаються тимчасово неконтрольовані території, або зі зміни їх місцезнаходження з контрольованої території на тимчасово неконтрольовану. Як свідчить напрацьований органами ДФС області в абсолютній більшості випадків на тимчасово неконтрольованій території реєструються суб'єкти господарювання, чия діяльність рано чи пізно пов'язується з участю у різноманітних схемах ухилення від оподаткування, в т.ч. в тих, що мають наслідками кримінальну відповідальність. Така заборона має забезпечити захист фіскальних інтересів Держави, з одного боку, та забезпеченні рівних умов діяльності платників в зоні проведення АТО, з іншого.



## ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ III: Людський вимір державної політики: права людини та соціальні послуги

Найбільшої шкоди внаслідок кризи в регіоні зазнало його населення. Проблеми місцевих жителів, які перебувають на території, що постраждала внаслідок бойових дій, залишаються серед питань, які потребують особливої уваги з боку держави. Учасники групи розглянули питання взаємодії та порозуміння між органами державної влади, місцевого самоврядування та громадянським суспільством у наданні соціальних послуг.

**Модератор:** Тетяна Ломакіна, ГО «Фонд розвитку Маріуполя», депутат Маріупольської міської ради IV і V скликань, координує роботу з питань соціального захисту населення та захисту прав дітей.

**Фасилітатори:** Анжела Старовойтова, Павло Козелецький.

**Ключовий експерт:** Віталій Мушинін, заступник Міністра соціальної політики України.

**Кількість учасників та представництво:** загалом понад 50 учасників; на останній сесії - 30 осіб.

### Перелік актуальних питань:

1. Урегулювання законодавства;
2. Житло, робота, медична допомога;
3. Компенсація за зруйноване житло в селищах біля Маріуполя;
4. Перевірки на блокпостах (стосується перевезення продуктів харчування приватними особами);
5. Дотримання конституційних прав місцевих жителів «без категорій» (малися на увазі обмеження щодо права обирати та бути обраним);
6. Дотримання прав ВПО, місцевого населення, і громадян України на неконтрольованих територіях;
7. Праця з дітьми;
8. ВПО та конфлікти норм права;
9. Права жителів селища Широкіно (питання підіймалося неодноразово, є болючим, викликає сильні емоції);
10. Дотримання конституційних прав громадян в зоні АТО;
11. Питання Верифікації та Ідентифікації громадян в зоні АТО та на неконтрольованих територіях;
12. Доступ до соціальних послуг;
13. Координація адміністрування державних органів - фокус на потребах людей;
14. Соціальні гарантії громадян, що потребують допомоги;
15. Медична допомога в «сірій зоні», сам термін «сіра зона» - викликав обурення (люди звертали увагу, що в чинному законодавстві такого терміну не існує);
16. «Людський вимір» (мається на увазі ставлення до людей без врахування категорій, що надаються державою);
17. Діалог влади, громадського суспільства та бізнесу на місцевому рівні;
18. Виплата пенсії на неконтрольованих територіях.

## Теми обрані для спільного обговорення:

1. Нормативно-правове урегулювання дотримання прав ВПО
2. Житло, робота, медичне обслуговування ВПО
3. Проект закону «Про гуманітарну допомогу в кризових ситуаціях».

## Висновки та пропозиції за результатами обговорень обраних тем:

### 1. Нормативно-правове урегулювання дотримання прав ВПО

Група зазначила, що за станом дотримання виборчих прав, виплати соціальної допомоги, забезпечення житлом та роботою, доступу до медичної допомоги ситуація знаходиться на рівні 3-4 балів з 10.

Зазначено, що в вирішенні цих питань заважає недосконалість законодавства:

- а) про захист прав ВПО (1669)
- б) Постанови КМУ №№167, 505, 509 (статус)
- в) колізії нормативно-правових актів
- г) недосконалість пенсійного законодавства

Необхідно привести законодавство у відповідність до Конституції України, зокрема, врегулювати статус ВПО та громадян, що проживають на неконтрольованих територіях.

У вирішенні цих питань допомагає свідомість громадянського суспільства та увага міжнародних інституцій. Необхідно більше залучати ключових стейкхолдерів: представників громадянського суспільства, правозахисників, депутатів всіх рівнів, міжнародні організації, центральні органи виконавчої влади.

### 2. Житло, робота, медичне обслуговування ВПО

Група зазначила що стан забезпечення житлом знаходиться на нульовому рівні, робота - 2, медичне обслуговування - 3, при шкалі 0-10 балів.

- Необхідна програма по забезпеченню житлом, яка включала б компенсації, соціальне житло, поновлення житла, пільгове кредитування; перенавчання, самозайнятність, створення робочих місць.
- Медичне обслуговування: потрібна лікарня 3 рівня, діагностичне обладнання, підтримка міжнародної спільноти, фінансування, програма по збільшенню лояльності.
- Заважає відсутність політичної волі та державної стратегії з цих питань.
- Допомогу надає міжнародна спільнота. Необхідне залучення громадянського суспільства. При вирішенні цих питань необхідно залучати: представників ВПО, місцевих жителів, місцевої влади, громади.

### 3. Проект закону «Про гуманітарну допомогу в кризових ситуаціях»

Проблеми: законодавство України не відповідає нормам міжнародного гуманітарного права, що ускладнює та сповільнює роботу міжнародних гуманітарних місій при допомозі жителям, що постраждали внаслідок конфлікту на сході України.

Законодавством України не врегульовані питання введення особливого режиму «кризових ситуацій», що визначали б порядок роботи гуманітарних організацій на період визначений урядом України, зокрема йдеться про:

- візовий та митний режими;
- транзит транспорту;
- режим переміщення гуманітарних вантажів по території України;
- медичні питання;

- оподаткування гуманітарної допомоги;
- відсутні сприятливі умови для гуманітарних організацій: ускладнена реєстрація організацій та міжнародних місій, реєстрація смертей членів міжнародних місій;
- складна звітність гуманітарних організацій;
- спрощення відношень з окупованими територіями;
- відсутність структури, що «відповідає за кризову ситуацію».

## ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ IV: Розмінування в Україні: проблеми та перспективи

Розвиток регіону в жодній зі сфер неможливий без, насамперед, створення сприятливих умов для безпечного життя людей. У зв'язку з цим, розмінування становить надзвичайну та нагальну потребу на територіях Сходу країни, де велись та тривають бойові дії. Під час тематичної дискусії учасники розглянули можливості, шляхи та процедури ведення розмінування.

**Модератор:** Посол Вайдотас Верба, Координатор проектів ОБСЄ в Україні.

**Фасилітатор:** Діана Проценко.

**Ключові експерти:** Аніконов Костянтин, заступник начальника Управління екологічної безпеки та протимінної діяльності Міністерства оборони України; Бондар Олег, Начальник управління організації піротехнічних робіт та гуманітарного розмінування Департаменту реагування на надзвичайні ситуації Державної служби з питань надзвичайних ситуацій.

**Кількість учасників та представництво:** 60 осіб загалом, на завершальній частині – 40, серед яких можна виділити такі групи:

- профільні відомства: Міністерство оборони України, у т.ч. представники управлінь протимінної діяльності та цивільно-військового співробітництва (СІМІС); Штаб АТО; Донецька військово-цивільна адміністрація; Державна прикордонна служба; Державна служба з надзвичайних ситуацій; Національна поліція; Служба Безпеки України;
- представники органів місцевого самоврядування міського та сільського рівнів;
- представники фермерських господарств та промислових підприємств;
- представники міжнародних, в т.ч. профільних організацій (Координатор проектів ОБСЄ в Україні, Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні, Данська рада у справах біженців / Данська група з розмінування, HALO Trust, Швейцарський фонд з протимінної діяльності FSD, Програма розвитку ООН, Міжнародний комітет Червоного хреста та інші);
- представники посольств іноземних держав (Литва, Латвія, США та інші).

Скорочення, використані у тексті:

ДСНС – Державна служба з надзвичайних ситуацій

ЗСУ – Збройні сили України

МВС – Міністерство внутрішніх справ України

Мінінфраструктури – Міністерство інфраструктури України

**Контекст та особливості теми, яка обговорювалася:**

Роботи із розмінування в Україні в межах своїх основних задач можуть проводити:

- Інженерні війська ЗСУ;
- Піротехніки ДСНС (система МВС);
- Сапери Державної спеціальної служби транспорту (далі – ДССТ, система Мінінфраструктури);
- Вибухотехніки Національної поліції (система МВС);

- Спецтехніки Служби безпеки України;
- Національна гвардія (система МВС);
- Прикордонні війська (система МВС).

Наразі в Верховній Раді 23.02.2016 р. зареєстровано законопроект № 4137 Проект Закону про протимінну діяльність в Україні, яким, серед іншого, передбачається створення Національного органу України з питань протимінної діяльності як міжвідомчого колегіального органу під керівництвом Міністерства оборони України, на який покладено обов'язок регулювання, управління і координації протимінної діяльності. Передбачається, що зазначений орган:

- координує протимінну діяльність, яка провадиться міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та державними органами, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами та організаціями, що залучаються до виконання заходів у сфері протимінної діяльності;
- організовує розроблення та впровадження національних стандартів з протимінної діяльності відповідно до міжнародних стандартів протимінної діяльності, правил та процедур щодо управління операціями у сфері протимінної діяльності;
- надає рекомендації щодо залучення відповідними суб'єктами протимінної діяльності до протимінної діяльності підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, які мають виробничі потужності для провадження такої діяльності, щодо яких проведено оцінку відповідності та які сертифіковані в установленому законодавством порядку;
- розробляє (серед іншого):
  - порядок організації та проведення робіт з виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів та взаємодії під час їх виконання, що затверджується Міністерством оборони України;
  - щорічні плани щодо проведення робіт, пов'язаних з протимінною діяльністю, що затверджуються Міністерством оборони України;
  - порядок, правила, норми оцінювання (з визначенням відповідних строків) проведення заходів з контролю якості протимінної діяльності, що затверджуються Міністерством оборони України;

#### **Очікування учасників від зустрічі:**

1. довести до відома присутніх на обговоренні інформацію про стан справ в питанні розмінування, що саме робиться і ким в цій сфері;
2. з'ясувати стан (мінної) безпеки доріг та сільгоспземель;
3. отримати інформацію про перспективи розмінування фермерських земель;
4. поділитись досвідом сприяння розмінуванню в конкретних населених пунктах
5. окреслити проблему розмінування, в тому числі щодо пріоритетних потреб (місць) у розмінуванні;
6. домовитись про строки та виконавців для проведення робіт із розмінування;
7. зрозуміти, як взаємодіяти із місцевим населенням ефективніше;
8. роз'яснити, що саме і як робить ДСНС на Сході;
9. зрозуміти реальну картину в питанні розмінування на територіях;

10. зрозуміти, які механізми вже використовуються в Україні для розмінування, щоб знати точніше, чим допомагати;
11. з'ясувати місцевий запит щодо нових програм (адаптації програм) від міжнародних організацій;
12. дати відповіді на питання щодо розмінування від місцевих мешканців;
13. проінформувати про потреби промисловості у розмінуванні конкретних залізничних перегонів, із зазначенням того, що залучені органи державної влади вже готові до виконання своїх задач, що будуть необхідні після відновлення їх функціонування (наприклад, Державна фіскальна служба);
14. зрозуміти, як можливо організувати діалог щодо розмінування;
15. зрозуміти, як організовано інформування населення про правила безпеки при проживанні на «забруднених» територіях (питання профілактики та попередження підриву людей на мінах через необачність/необережність/незнання/неусвідомлення);
16. обмінятися контактами.

Озвучені очікування від зустрічі можна згрупувати таким чином:

Проінформувати	Обмінятися	Отримати інформацію щодо
<ul style="list-style-type: none"> <li>- про реальний стан справ;</li> <li>- про те, що вже робиться і ким в питанні розмінування;</li> <li>- відповісти на питання</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- досвідом організації і сприяння розмінуванню;</li> <li>- контактами</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- перспектив розмінування полів;</li> <li>- стан розмінування залізничних перегонів;</li> <li>- можливості впливу на порядок розмінування через включення таких об'єктів до пріоритетних списків Мінських угод</li> </ul>
Окреслити проблеми	Домовитись	
<ul style="list-style-type: none"> <li>- стан безпеки доріг;</li> <li>- стан безпеки полів;</li> <li>- порядок визначення пріоритетів;</li> <li>- скільки є ресурсів для проведення розмінування, який це відсоток від потрібних ресурсів;</li> <li>- легальне (таке, що відбувається відповідно до стандартів) розмінування</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- сприяння з боку місцевої влади ДСНС у проведенні нетехнічного обстеження (мотивація місцевих мешканців для участі в заходах);</li> <li>- строки розмінування;</li> <li>- конкретні відповідальні за розмінування</li> </ul>	

### Перелік актуальних питань, щодо яких учасники обмінялися інформацією:

#### 1. Щодо процесів та ресурсів у сфері розмінування, а саме:

- 1.1. про перспективи інвентаризації площ із мінним забрудненням, використання системи IMSMA в Україні та стану її впровадження;
- 1.2. про відмінності у задачах по розмінуванню між військовими та ДСНС;
- 1.3. про новий алгоритм взаємодії в рамках системи повідомлення про та реагування на забруднення:
  - 1.3.1. що змінюється;

- 1.3.2. чи буде нова схема взаємодії ефективніша.
- 1.4. про інформування місцевих жителів шляхом встановлення спеціальних попереджувальних знаків:
  - 1.4.1. достатність розміру та кількості таких знаків;
  - 1.4.2. офіційне та неофіційне встановлення таких знаків;
  - 1.4.3. проблема контролю як за офіційно, так і за неофіційно встановленими знаками;
  - 1.4.4. можливості органів місцевого самоврядування по виготовленню додаткових знаків.
- 1.5. про необхідний порядок дій місцевих жителів у разі виявлення ВВП:
  - 1.5.1. про дії окремого громадянина, першочергове повідомлення на номер 101;
  - 1.5.2. про дії представників органів місцевого самоврядування (направлення листа-заявки і карти), про обізнаність всіх представників таких органів місцевого самоврядування про такий порядок дій;
  - 1.5.3. про надання правильних інструкцій представникам міжнародних організацій з метою проведення/організації проведення ними тренінгів чи інших форм інформування серед різних груп місцевих мешканців (дорослі, діти, вчителі тощо);
  - 1.5.4. про підготовлені інформаційні матеріали, які є/можуть бути у вільному доступі та можуть бути використані для інструктажу;
- 1.6. про порядок використання та розподілу матеріально-технічної допомоги, виділеної з державного бюджету та/чи від міжнародних організацій/іноземних держав, наданих українським службам/профільним відомствам для потреб розмінування та пов'язані із цим:
  - 1.6.1. відповідні очікування місцевих мешканців щодо реального пришвидшення розмінування у зв'язку із виділеною допомогою та
  - 1.6.2. їхнє незадоволення тим, як виділена допомога відображається на темпах розмінування у конкретних населених пунктах;
  - 1.6.3. ідеї розробки органами місцевого самоврядування власних цільових програм і безпосереднє звернення із такими програмами до міжнародних організацій/іноземних держав для отримання підтримки із відповідним звітуванням тощо – тобто про наближення допомоги до місць, де вона безпосередньо потрібна;
  - 1.6.4. відомі випадки неефективного надання допомоги на місцях, коли матеріальне забезпечення простоює/пролежує без використання, у зв'язку з чим є потреба координувати виділення допомоги на місця, зведення інформації про можливості та потреби в одному місці.

## **2. Щодо досвіду розмінування, а саме:**

- 2.1. про досвід конкретного села у справі сприяння та налагодження процесів розмінування (Павлополь), в тому числі порядок інформування про «забруднені» території та проведення розмінування силами цивільних осіб;
- 2.2. про випадки неформальної співпраці у разі потреби розмінування, в тому числі такої, що ймовірно може містити ознаки корупційної складової.

### 3. Щодо потреб та складностей в сфері розмінуванні, а саме:

- 3.1. про проблеми первинного хаотичного мінування, коли не було налагоджено належним чином встановлення знаків оповіщення, в результаті чого є заміновані, але не позначені площі;
- 3.2. про перелік конкретних місць та площ для розмінування, які були озвучені представниками конкретних територіальних громад, промислових підприємств та зафіксовані безпосередньо представниками профільних відомств;
- 3.3. про потреби для проведення технічного обстеження забруднених територій:
  - 3.3.1. недостатність ресурсів, зокрема спец. техніки, для проведення суцільного розмінування с/г площ;
- 3.4. Про потреби для проведення нетехнічного обстеження забруднених територій:
  - 3.4.1. необхідність у сприянні з боку місцевих органів влади та місцевих громад щодо проведення такого обстеження шляхом виділення людей із числа членів місцевої громади та часу на співпрацю із співробітниками ДСНС та інших операторів нетехнічного обстеження.
- 3.5. про зниження «порогу страху» у місцевих мешканців, які з необачності підриваються на мінах, не довіряючи знакам, які встановлені, намагаючись перевірити стан забруднення мінами самостійно.
- 3.6. про захист та убезпечення дітей:
  - 3.6.1. шляхом регулярного та правильного інформування в школах про техніку безпеки;
  - 3.6.2. шляхом забезпечення зайнятості дітей у час після шкільних занять та на період канікул.

### 4. Щодо унікальності ситуації в Україні, коли **одночасно продовжується військова агресія, але при цьому продовжується життя** на тих же територіях:

- 4.1. про потребу забезпечення захисту територій від військової агресії та відповідні обмеження у можливостях розмінування, аби не підвищувати ризик прориву/проходження диверсійних груп;
- 4.2. про обмеження можливостей для фахівців з розмінування як зі складу ЗСУ, так і ДСНС проводити розмінування у «нейтральній смужці», аби не викликати обстріли;
- 4.3. про розмінування полів у «сірій зоні» для фермерських потреб, коли фермери готові нести ризики втрати урожаю опісля, але при цьому борються за можливість розпочати посівну вчасно;
- 4.4. про уповноважених осіб, в компетенції та у відповідальності яких лежить прийняття «гнучких» рішень про розмінування у «сірій зоні»;
- 4.5. про механізми розмінування об'єктів нерухомості в поселеннях у «сірій зоні» чи на звільнених територіях, коли можуть бути завдані більші збитки таким об'єктам під час розмінування – механізми та регламенти проведення таких робіт із залученням та у присутності спеціально створених комісій, до складу яких входять представники відповідного органу місцевого самоврядування, інших членів територіальної громади/власників тощо), з можливою відеофіксацією абощо;
- 4.6. про складність в отриманні допомоги для проведення гуманітарного розмінування від іноземних держав-донорів та більшості міжнародних організацій. Чинні міжнародні стандарти та регламенти розраховані на випадки, коли бойові дії вже припинені, відповідно в Україні часом неможливо повністю виконати вимоги, що перешкоджає своєчасному отриманню необхідного. Національні оператори ЗОБОВ'ЯЗАНІ, за великим рахунком незалежно від достатності ресурсів та рівня



забезпечення, і ступеня нормативної урегульованості, сектору протимінної діяльності, ВИКОНУВАТИ РОБОТИ З РОЗМІНУВАННЯ, але на сьогодні вони, у силу наявних підходів із боку міжнародної спільноти, мають менший доступ до міжнародної технічної допомоги, аніж міжнародні оператори, які в свою чергу залежні від національних суб'єктів нормативно.

Учасники висловили зацікавленість у отриманні матеріалів двох презентацій, які були представлені Міністерством оборони, а також інформаційних матеріалів для інформування населення про мінну небезпеку та ризики вибухонебезпечних предметів, які можуть поширюватись серед мешканців забруднених територій.

#### Гендерний аспект:

був привнесений самими учасниками під час обговорення мінної небезпеки – в контексті недостатніх санітарних умов, що підвищують ризик підризу на мінах для жінок, та який може бути знижений встановленням туалетних кабін біля доріг, в лісосмугах тощо.

Під час обговорення питань, обміну інформацією **проявились такі потреби, можливості та обмеження тих груп зацікавлених осіб**, які брали участь у зустрічі (**застереження**: неповний перелік, який може бути взятий за основу для подальшої роботи, знаки питання вказують на ті місця, де однозначно потрібно доповнення, можливо, шляхом продовження комунікації між учасниками):

№	Стейк-холдер	Дотична діяльність, можливості	Потреби	Обмеження
1	Координатор проектів ОБСЄ в Україні	<ul style="list-style-type: none"> <li>- розробляти та впроваджувати проекти;</li> <li>- добра воля у цій сфері поміж інших міжнародних організацій</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- правильна офіційна інформаційна політика та підтримка від української сторони, аби легше було отримувати підтримку донорів на проекти;</li> <li>- ресурси для реалізації проектів;</li> <li>- (?) надійні місцеві партнери для реалізації проектів;</li> <li>- (?) належна звітність партнерів по виконанню проектів</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- необхідний запит від конкретного державного органу для ініціації проекту;</li> <li>- проекти потребують погодження МЗС та у Секретаріаті ОБСЄ;</li> <li>- під кожен масштабний проект треба мотивувати донорів;</li> <li>- ресурсне забезпечення: відсутність у структурі офісу спеціалізованої тематичної програми, немає постійної регіональної присутності</li> </ul>
2	Міністерство оборони	<ul style="list-style-type: none"> <li>- забезпечити оборону і</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- спеціальні машини для суцільного</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- (під час обговорення не були озвучені)</li> </ul>

	України	захист, коли люди продовжують жити і вести господарство; - (?) загальне керування, забезпечення безпеки і захисту; - (?)	розмінування великих площ (в середньому від 500 тис. до 2-х млн.євро за 1 од. техніки; потреба у 10 од.техніки; - сприяння у швидшому поширенні матеріалів «соціальної реклами» про техніку безпеки; - (?)	
3	Штаб АТО	- (?) Рішення щодо дозволу на розмінування; - (?)	- актуальна інформація про стан безпеки доріг, полів; - координація дій донорів (зниження рівня неефективно наданої допомоги; відсутність інформації про надану допомогу, яка не використовується); - (?)	- рішення приймаються з врахуванням того, що бойові дії тривають, є потреба в стримуванні ворожих наступів; - (?)
4	СБУ	- знешкодження саморобних вибухових пристроїв; - перешкоджання проникненню диверсійних груп	- <i>(під час обговорення не були озвучені)</i>	- обмеження щодо пояснення причин певних дій
5	Військо-цивільна адміністрація	- налагодження взаємодії між військовими та місцевими мешканцями й органами влади.	- ефективна комунікація та взаємодія.	- <i>(під час обговорення не були озвучені)</i>
6	Державна прикордонна служба	- (?) контроль за лінією розмежування / кордоном; - розмінування в місцях своєї дислокації.	- <i>(під час обговорення не були озвучені)</i>	- <i>(під час обговорення не були озвучені)</i>
7	Державна служба з надзвичайних	- гуманітарне розмінування у якому	технічне переоснащення та доукомплектування підрозділів з	- виконання робіт з гуманітарного розмінування на

	ситуацій  (Прим. ред.: в процесі узгодження тексту Звіту з учасниками до цього пункту було надано та внесено правки від Державної служби з надзвичайних ситуацій.)	бенефіціаром виступає цивільне населення, місцеві органи влади, а також підприємства, установи і організації різних форм власності; - інформування населення про мінну небезпеку та навчання правилам поведінки у разі виявлення ВВП.	розмінування ДСНС: - автомобільною технікою для перевезення особового складу підрозділів розмінування ДСНС, обладнанням для проведення робіт з розмінування та транспортування виявлених ВВП до місць знищення; - сучасними засобами пошуку ВВП, їх знешкодження та знищення; - спеціальними машинами для проведення механічного розмінування великих площ території. - сприяння у виготовленні та поширенні матеріалів щодо інформування населення про мінну небезпеку та навчання правилам поведінки у разі виявлення ВВП.	визначеній території Донецької та Луганської областей здійснюється відповідно до розпоряджень Штабу проведення АТО; - розмінування у "нейтральній зоні" здійснюється після забезпечення режиму припинення вогню у районі виконання завдань із обов'язковим підтвердженням від Спільного центру контролю та координації питань припинення вогню (СЦКК); - відсутність в особового складу піротехнічних підрозділів зброї для самозахисту.
	Національна поліція	- знешкодження саморобних вибухових пристроїв.	- технічне обладнання та вибухотехнічне спорядження.	- (під час обговорення не були озвучені)
9	Органи місцевого самоврядування	- приймати рішення про співпрацю; - організувати громаду.; - (?)	- чіткі алгоритми дій для співпраці із профільними службами; - розуміння, які дії обов'язкові/можливі з боку профільних служб після звернення до них, строки реагування; - (?)	- (під час обговорення не були озвучені)
10	Місцеві громади	- є бажання та готовність надавати побутову	- ПРОДОВЖУВАТИ ЖИТИ, КОЛИ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ АГРЕСІЯ;	- обмеження в часі на підготовку полів для початку посівних робіт;

		<p>підтримку (дах, вода, їжа, тепло, пальне) конкретним групам, що проводять розмінування;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- давати інформацію про стан безпеки;</li> <li>- (?)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- розмінування конкретних площ;</li> <li>- біотуалети на узбіччях;</li> <li>- коси для обкошу площ;</li> <li>- чіткі алгоритми дій;</li> <li>- розуміння про чіткий розподіл зон відповідальності серед силових структур;</li> <li>- своєчасне та правильне інформування мешканців про правила безпеки;</li> <li>- інструктаж мешканців, особливо про порядок дій в разі знаходження ВМП;</li> <li>- програми «зайнятості дітей», аби не були залишені «самі на себе» у позакласний та канікулярний період;</li> <li>- більше попереджувальних табличок та «більші» таблички (за розміром), розташовані так, щоб їх було видно;</li> <li>- отримання конкретної допомоги на місцях швидше через пряміші контакти з донорами для підтримки конкретних цільових програм;</li> <li>- (?)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- люди підуть до землі/садів/лісів, бо це джерело отримання продуктів харчування/доходу;</li> <li>- люди підуть на цвинтарі у поминальні дні.;</li> <li>- (?)</li> </ul>
11	Промислові підприємства	<ul style="list-style-type: none"> <li>- підготовані всі інші процедури та органи влади для запуску пропускних пунктів на таких перегонах</li> <li>- (?)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- розмінування залізничних перегонів;</li> <li>- (?)</li> </ul>	- (під час обговорення не були озвучені)
12	Міжнародні	- надання	- інформація про	- діяти відповідно до

організації	профільної підтримки - (?)	реальний стан речей; - інформація про потреби в конкретній допомозі; - (?)	чинних регламентів та стандартів; - допомога лише в межах профілю діяльності
-------------	-------------------------------	--	---

**Перелік місць/об'єктів для розмінування:**

- поля
- залізничні перегони
- площа навколо блокпостів
- узбережжя
- море

**Висновки та пропозиції за результатами обговорень обраних тем:**

На завершальному етапі учасники проаналізували, які з піднятих на зустрічі питань, мають вже процедурні рішення, а які ні:

№	Питання	Є рішення: деталі	Нема рішення
1	Розмінування об'єктів, що є в тилу	Алгоритм в рамках наявної системи реагування/інформування	
2	Розмінування сільгоспземель	Частково рішення для фермерів є в законопроекті № 4137	В «нейтральній зоні» можливо - після перемоги; гнучкі рішення із перерозподілом ризиків; сільгосполітика держави щодо відповідного питання, можливі компенсації фермерам у разі неможливості початку посівної.
3	Механізми ініціювання змін до процедур та регламентів міжнародних організацій, що можуть і мають намір надавати організаційну, матеріальну допомогу у гуманітарному розмінуванні українських територій		Необхідне ініціювання та внесення змін у міжнародні стандарти та регламенти конкретних організацій, зважаючи на специфіку ситуації в Україні, коли бойові дії продовжуються. Бажаний перегляд підходів держав-донорів щодо міжнародної допомоги в протимінній діяльності з урахуванням специфіки України.
4	Система реагування на /		Необхідне тестування

	інформування про забруднення		алгоритму, у разі потреби – вдосконалення.
5	Розмінування пріоритетних відповідно до Мінських домовленостей ділянок		Процес ускладнюється, коли немає готовності у допомозі / сприянні у розмінуванні з боку окупованих територій; вплив можливий на рівні учасників Мінського процесу.
6	Визначення пріоритетів у розмінуванні	Зацікавлені особи звертаються до цивільно-військової адміністрації, яка контактує з військовими, останні в свою чергу інформують про наявні ресурси, після цього спільно приймають рішення про пріоритети.	
7	Інвентаризація мінних забруднень із використанням нових технологій	Є процедури та рішення, йде пошук ресурсів.	
8	Профілактика підривів на мінах, інформування про техніку безпеки	Є матеріали, інструкції, ресурси, але необхідні спільні дії у якнайскорішому поширенні.	

Питання, що потребують залучення зацікавлених осіб для того, щоб знайти рішення, процедури для яких наразі відсутні, а саме:

1. Нова система реагування – новий алгоритм, який розроблено та впроваджено Штабом АТО, але потребує тестування.
2. Механізми ініціювання змін до процедур та регламентів міжнародних організацій, що можуть і мають намір надавати організаційну, матеріальну допомогу у гуманітарному розмінуванні українських територій, але обмежені міжнародними стандартами, які розраховані на процеси розмінування в мирних умовах і не враховують специфіку ситуації в Україні, коли бойові дії продовжуються.
3. Розмінування пріоритетних ділянок (виходячи з Мінських домовленостей).
4. Розмінування сільськогосподарських земель, що межують із лінією розмежування, порядок, засоби, підходи.

Учасники погодились, що для пропрацювання окреслених питань необхідно далі організувати вузькотематичні зустрічі, регулярність та формат проведення яких варто визначити згодом.

## ТЕМАТИЧНА ДИСКУСІЯ V: Молодь і освіта в умовах конфлікту

У зв'язку зі складною ситуацією в регіоні, всі зусилля у сфері розвитку та функціонування закладів освіти повинні спрямовуватися на забезпечення безпечного та безперервного доступу до освіти. Такі питання, як відновлення роботи навчально-виховних закладів, поновлення навчального процесу, а також захист прав дітей та молоді, – є нагальними та потребують значної уваги. Дискусія учасників групи фокусувалася на питаннях реалізації права на освіту та подоланні проблем, що виникли внаслідок конфлікту на Сході України.

**Модератор** – Катерина Наровська.

**Фасилітатори** – Катерина Наровська, Галина Боженко.

**Ключові експерти** – Мовчан Микола Петрович, заступник Міністра молоді та спорту; Дятленко Сергій Миколайович, заступник директора Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти, Міністерство освіти та науки України.

**Кількість учасників та представництво:** 24 особи.

У роботі взяли участь представники:

- профільні відомства: Міністерство молоді та спорту України, Міністерство освіти і науки України, Служба безпеки України, Маріупольське міське управління освіти (відділ загальної середньої освіти);
- вищі навчальні заклади регіону: Донецький юридичний інститут МВС України, Донбаська національна академія будівництва і архітектури, Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Маріупольський державний університет, Донецький державний університет управління (м. Маріуполь), Донецький національний університет (м. Вінниця), Приазовський державний технічний університет, Маріупольський державний університет, Донецький національний технічний університет;
- представники релігійних організацій: Приход Ченстоховської Матері Божої (м. Маріуполь);
- представники міжнародних організацій: Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні, MediatEUr (м. Брюссель);
- представники посольств іноземних держав: Посольство Федеративної Республіки Німеччина в Києві та інші.

### Перелік актуальних питань:

- Психологічна підтримка учасників навчального процесу, подолання конфліктів;
- Професійний розвиток педагогів, євростандарти;
- Проблеми міграції студентів та аспірантів: відмова в наданні віз; відмова фондів у фінансуванні (проте не всі ВНЗ мають цю проблему, вона актуальна для Маріуполя, це пов'язують з «Донецькою» пропискою студентів);
- Подолання культурного вакууму серед студентів, евакуйованих до Краматорських ВНЗ (зниження активності студентів, віддаленість від культурного життя, відсутність місць для проведення дозвілля молоді, відсутність спортивного дозвілля);
- Організація навчального процесу та його матеріально-технічне забезпечення: гуртожитки для студентів, житло для викладацького складу, спортивні майданчики, безпека учнів, дистанційне навчання, аудиторний фонд;

- Житло та його оплата. Викладачі самостійно знімають житло - погіршується професійна підготовка;
- Переміщення через лінію розмежування (пробки та догляди особистих речей на блок-постах, відсутність безпечного перетину, немає централізованого перетину для школярів, що хочуть здати ЗНО та отримувати українську освіту, учні 1999 року народження не можуть перетинати лінію розмежування через відсутність українського паспорту, проблема здачі екзаменів екстерном через необхідність перетинати лінію розмежування та тривалого перебування на підконтрольній Україні території для здачі контрольних робіт);
- Мобільність молоді;
- Вивчення іноземних мов;
- Соціальний захист дітей із зони АТО - годування молодшої школи (Маріуполь також зона проведення АТО);
- Неможливість здати ЗНО та екзамени;
- Штатний розклад – необхідна зміна нормативів переміщених ВНЗ;
- Спорт як інструмент соціальної інтеграції молоді; пропаганда здорового способу життя, масового спорту: профілактика вживання тютюну, алкоголю;
- Українська освіта дітей за лінією розмежування;
- Тимчасове розселення дітей та їх батьків, що проживають на непідконтрольній Україні території та в «сірій зоні» на час проведення ЗНО;
- Заборгованість по заробітній платі за період з 06.2014 по 12.2014;
- Недофінансування;
- Проблеми дистанційного навчання в переміщених ВНЗ: необхідність відновлення та оплати доступу до мережі Інтернет, комп'ютерної техніки, літератури, електронної бібліотеки, програмного забезпечення, кадрові питання – необхідно забезпечити кваліфікацію викладачів та навчально-допоміжного персоналу для дистанційної форми роботи;
- Обмеження вартості державних закупівель на одну послугу – обмеження у швидкому відновленні матеріально-технічних ресурсів переміщених ВНЗ;
- Необхідність затвердження розрахунку норм педагогічного навчання за дистанційною формою навчання;
- Психологічні проблеми учасників освітнього процесу (учні і студенти, вчителі і викладачі, батьки), у тому числі пов'язані з неможливістю стратегічного планування, нестабільністю, «дочасністю», що ними переживаються.

### **Теми обрані для спільного обговорення:**

1. Організація навчального процесу та його матеріально-технічне забезпечення – вища освіта: мобільність молоді, вивчення іноземних мов, гуртожитки для студентів, проблеми міграції студентів, професійний розвиток викладачів.
2. Організація навчального процесу та його матеріально-технічне забезпечення – середня освіта: мобільність учнів, соціальний захист школярів професійний розвиток викладачів, тимчасове розселення дітей із зони АТО та «сірої зони» на період складання ЗНО та при екстернатному навчанні, вивчення іноземних мов, українська освіта дітей за лінією розмежування.
3. Психологічні проблеми в контексті навчального процесу: культурний вакуум, зниження соціальної активності, відсутність культурного та спортивного дозвілля,



використання спорту як інструменту соціальної інтеграції, психо-педагогічна підтримка.

### **Висновки та пропозиції за результатами обговорень обраних тем:**

1. Організація навчального процесу та його матеріально-технічне забезпечення – вища освіта:
  - створення та розгляд Закону України «Про евакуйовані ВНЗ», що передбачав би усі нагальні потреби таких ВНЗ;
  - надання освітніх та туристичних віз для студентів із зони АТО та «сірої зони»;
  - залучення міжнародних донорів для побудови програм дистанційного навчання.
2. Організація навчального процесу та його матеріально-технічне забезпечення – середня освіта:
  - надання можливості здобуття освіти для дітей із зони АТО та «сірої зони»: створення відповідних законодавчих та нормативних актів, що надавали б дітям такої категорії можливість отримувати освіту дистанційно чи заочно;
  - формування суспільного розуміння щодо необхідності залучення дітей із зони АТО та «сірої зони» до українського освітнього процесу – проведення інформаційної роботи органами місцевої влади, НГО, волонтерами;
  - соціалізація дітей та батьків із зони АТО та «сірої зони»: освітні та туристичні тури по Україні та за кордон;
  - патріотичне виховання;
  - поширення інформації щодо існуючої програми розміщення учнів та батьків із зони АТО на період здачі ЗНО;
  - професійне зростання вчителів: обмін професійним досвідом (всередині країни та за кордоном).
3. Психологічні проблеми в контексті навчального процесу:
  - поширення розвитку інфраструктури для соціальної адаптації молоді;
  - налагодження роботи центрів позашкільної роботи;
  - проведення тренінгів та семінарів для подолання ефекту вигорання на робочому місці для викладачів ВНЗ та вчителів шкіл;
  - поширення культури спортивного виховання серед молоді;
  - налагодження програми навчання шкільної та студентської медіації, навчання інших способів мирного вирішення конфліктів.

### **Загальні рекомендації учасників секції:**

- Оскільки багато проблем вищої та середньої освіти є схожими, проте не можуть ефективно обговорюватися у спільному колі через великий обсяг питань, при цьому доцільним є обмін досвідом між цими групами щодо напрацьованих шляхів вирішення проблем, слід утворити постійно діючий майданчик для оперативного обговорення всіх проблемних питань у сфері освіти із широким залученням представників як з МОН, так і з обласних та районних управлінь освіти. Необхідно сформувати ініціативну групу для лобювання інтересів освітян, а також налагодити внутрішньо-регіональний обмін досвідом вирішення складних ситуацій та пошуку спільних рішень.

- Психологічна підтримка необхідна як всім учасникам освітнього процесу переміщених ВНЗ, так і іншим жителям України – і внутрішньо переміщеним особам, і місцевим жителям, оскільки всі зазнали впливу стресу і існує потреба формування культури комунікації, у тому числі міжкультурної, та мирного вирішення спорів. Слід організувати більше тематичних навчальних заходів, а також практичних груп для відпрацювання навичок.
- Оскільки визначити гендерні особливості у питаннях, які обговорювалися, було складно, слід провести тематичний семінар для кращого подальшого розуміння гендерних особливостей у вирішенні питань, пов'язаних з освітою та молоддю.

Прим.ред: Вчена рада Донецького юридичного інституту МВС України у відповідь на прохання надати свої зауваження до звіту за результатами Форуму запропонувала додати наступне:

Текст письмової пропозиції:

Донецьким юридичним інститутом МВС України розглянутий проект звіту за результатами роботи Східноукраїнського Форуму «Відновлення через діалог», який відбувся в м. Маріуполь 23 березня 2016 року.

Представник від Донецького юридичного інституту МВС України начальник відділу організації служби капітан поліції Нестеров Д.І. брав участь у роботі тематичної дискусії V: «Молодь і освіта в умовах конфлікту».

Відповідно до вищезазначеного проекту звіту тематичної дискусії V вважаємо за необхідне до п.1 розділу «Висновки та пропозиції за результатами обговорення обраних тем»: Організація навчального процесу та його матеріально-технічне забезпечення – вища освіта: створення та розгляд Закону України «Про евакуйовані ВНЗ», що передбачив би усі нагальні потреби таких ВНЗ, надати пропозиції щодо положень, які, на нашу думку, повинні бути враховані у зазначеному Законі України, а саме на законодавчому рівні закріпити:

1. Поняття «тимчасово переміщений вищий навчальний заклад» - вищий навчальний заклад або вищий навчальний заклад із специфічними умовами навчання, який за рішенням засновника (засновників) змінив своє місцезнаходження (перемістився) з тимчасово окупованої території або населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження у період тимчасової окупації або проведення антитерористичної операції, але до моменту повернення тимчасово окупованої території під загальну юрисдикцію України або до дати набрання чинності Указом Президента України про завершення проведення антитерористичної операції або військових дій на території України до населених пунктів, у яких органи державної влади у повному обсязі здійснюють свої повноваження;
2. порядок прийняття рішень щодо продовження термінів діючих ліцензій та сертифікатів про акредитацію до деокупації Донецької та Луганської областей та протягом п'яти років після цього, а також передислокацію тимчасово переміщених ВНЗ на місця попереднього розташування;
3. порядок отримання дозволу на відкриття філій переміщених ВНЗ у Донецькій та Луганській областях за спрощеною процедурою;
4. дозвіл на введення дистанційної форми навчання для студентів з Донецької та Луганської областей;

5. скасування обмежень, передбачених пунктом 1 Заходів щодо економного та раціонального використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 1.03.2014 № 65 «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету», щодо придбання автотранспортних засобів, меблів, мобільних телефонів, побутової техніки, проведення ремонту приміщень вищими навчальними закладами, переміщеними з територій, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, а також передбачені пунктом 12 стосовно встановлення доплат за виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників, пунктом 13 стосовно максимального розміру місячної заробітної плати працівників навчальних закладів та установ освіти, пунктом 15 стосовно заповнення вакантних посад, пунктом 16 стосовно підготовки проектів нових державних цільових програм, пунктом 20 стосовно друкування продукції, пунктом 23 стосовно службових відряджень працівників установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету»;

6. забезпечення внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1134 «Про затвердження нормативів чисельності студентів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у вищих навчальних закладах III і IV рівня акредитації та вищих навчальних закладах післядипломної освіти державної форми власності», передбачивши зменшення нормативів чисельності студентів денної форми навчання на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника для вищих навчальних закладів, які переміщені з територій, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження;

7. можливості безкоштовного користування міжнародними наукометричними базами даних (Scopus, Web of Science та ін.), доступу до платних баз рецензованих наукових періодичних видань;

9. порядок компенсації витрат на оренду житла працівникам та студентам переміщених ВНЗ, які виїхали з зони АТО;

10. спрощений порядок проходження реєстрації та розгляду документів щодо організації діяльності аспірантури та функціонування спеціалізованих вчених рад переміщених ВНЗ;

11. автоматичне включення потреб переміщених ВНЗ до програм регіонального розвитку як Донецької та Луганської областей, так і областей за новим місцем розташування.

## Підсумки опитування учасників Форуму «Відновлення через діалог» – Маріуполь

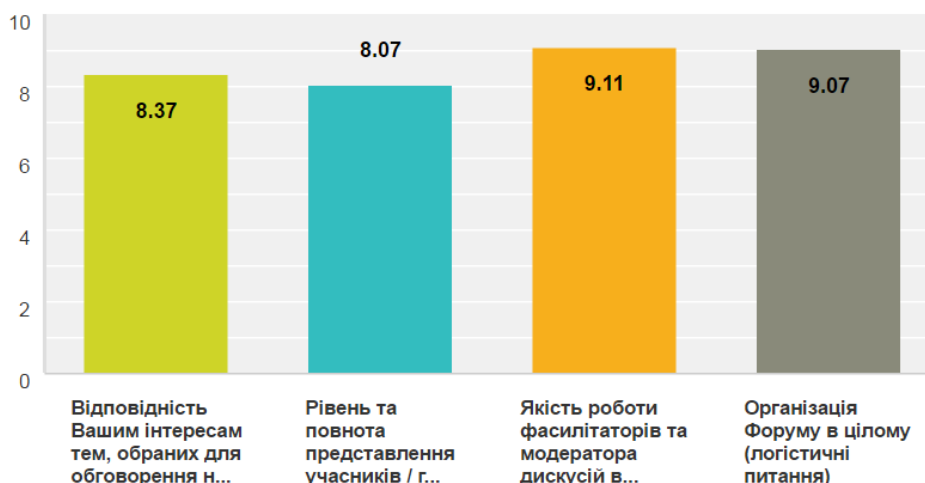
**Узагальнення:** Опитування проводилося з 29 березня по 5 квітня. Свою відповідь на опитування надали 47 учасників, найактивніші – представники неурядових організацій та органів місцевої влади, що свідчить насамперед про зацікавленість місцевих громад в продовженні процесу діалогу. Найвищу оцінку учасники дали професійній роботі фасилітаторів та організації Форуму в цілому, що свідчить про правильну обрану стратегію організації роботи в групах. Разом з тим, актуальним є вдосконалення відбору учасників, щоб підвищити задоволеність рівнем представництва на Форумі.

Найбільш впевнено учасники говорять про свою готовність співпрацювати з партнерами по діалогу в групі та відзначають корисність налагодження контакту. Також опитування демонструє значний рівень переконання, що така співпраця допоможе вирішити проблеми регіону. Достатньо корисною був захід для з'ясування сутності проблем та перешкод, що стоять на шляху до вирішення, менш впевнені але також вагомими результати – у відповідях на інші питання.

### Детальні результати опитування:

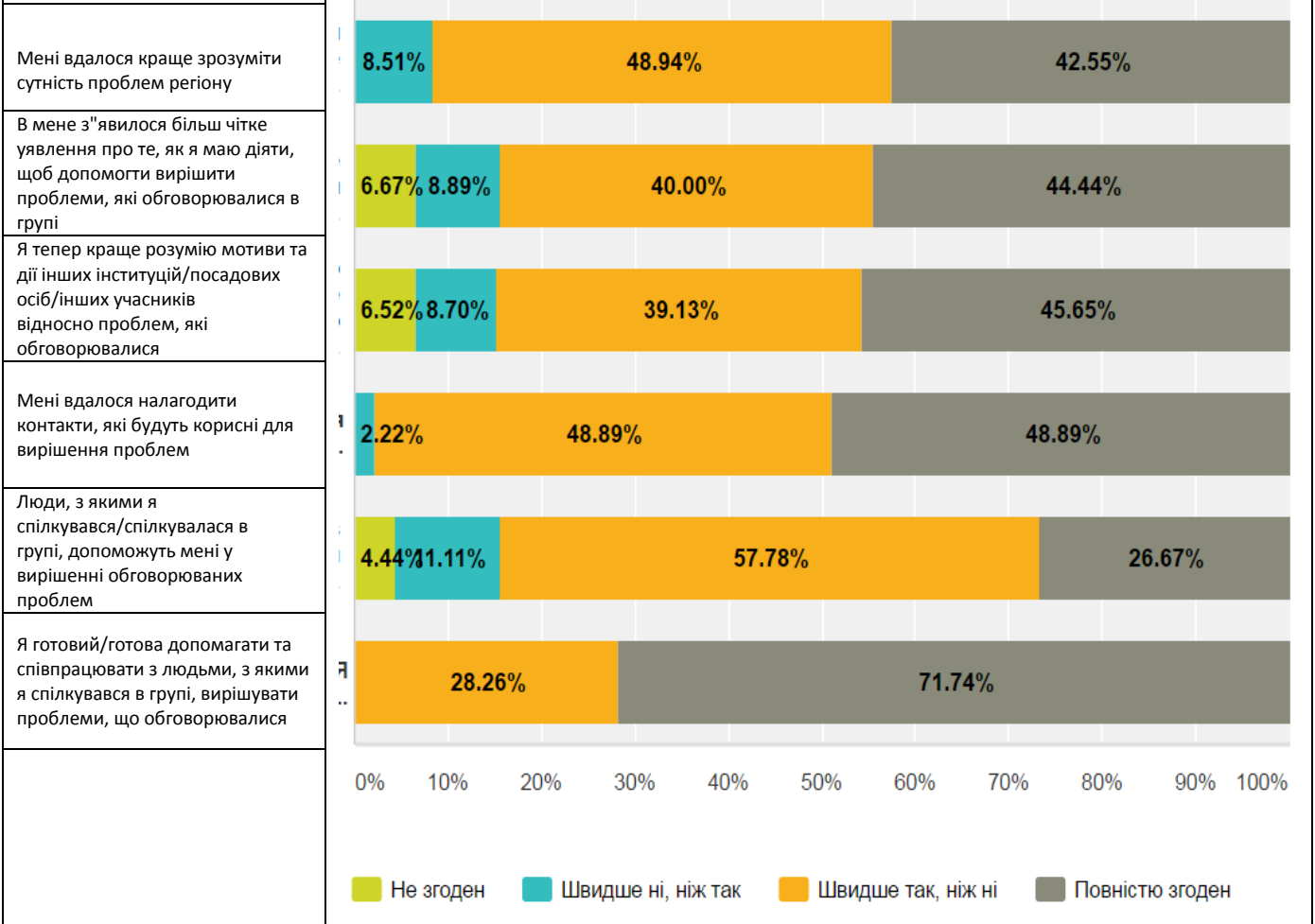
**Будь-ласка оцініть за шкалою від 1 до 10  
(1- максимально негативна оцінка, 10 –  
максимально позитивна):**

Answered: 47 Skipped: 0



## Будь ласка, дайте Вашу оцінку наведених нижче висловлювань:

Answered: 47 Skipped: 0



**З тих тем, які піднімалися під час обговорення на Форумі в цілому та у групах, відзначте одну тему, в якій, на Вашу думку, буде корисною і потрібною подальша підтримка з боку Координатора проектів ОБСЄ (така підтримка може стосуватися, зокрема, організації продовження діалогу, підтримки комунікації між ключовими учасниками, експертно-медіаційних послуг для полегшення взаємодії чи вирішення конфлікту):**

Учасники опитування висловили побажання продовжити діалог з наступних тем (наводиться узагальнена тема та текст учасників):

**Розмінування (координація національних та міжнародних гравців). Сформульовано учасниками (5 відповідей):**

Розмінування
Сприяння у створенні механізму координації та заходів з питань протимінної діяльності
Розминирование
Розмінування
Розмінування залізничних шляхів та сільгосполів

**Вирішення інфраструктурних питань (залізниця, автошляхи). Сформульовано учасниками (8 відповідей):**

Реконструкція автошляху Маріуполь-Запоріжжя
Будівництво додаткових залізничних колій
Питання транспортної інфраструктури
«Острів» Маріуполь: інфраструктурні перешкоди на шляху розвитку регіону
Відновлення стабільного залізничного сполучення на лінії Маріуполь-Волноваха-Ясинувата
Інфраструктурні перешкоди на шляху розвитку регіону
Вирішення транспортних комунікацій
Налагодження повноцінного перевезення вантажів та пасажирів на залізничній ділянці Пологи-Камиш-Зоря-Волноваха-Маріуполь

**Вирішення проблем у взаєминах між владою та вимушеними переселенцями Сформульовано учасниками (7 відповідей):**

Людський вимір державної політики: права людини та соціальні послуги
Людський вимір державної політики: права людини та соціальні послуги тема переселенців
Наплив беженцев в приграничные города
Людський вимір державної політики щодо соціальних питань
Права людини
призупинення соціальних виплат ВПО і жителям непідконтрольних територій
організації продовження діалогу щодо правозахисної діяльності

**Вирішення проблем бізнесу, залучення інвестицій. Сформульовано учасниками (8 відповідей):**

Доопрацювати законодавство України щодо підтримки бізнесу, який працює в зоні проведення АТО
Інвестувати в Донбас: виклики для створення сприятливого бізнес-клімату
Податкові питання регіону - зміни до законодавства
Формування аналогу "плану Маршалла" для Донбасу
Залучення інвестицій у розвиток регіону
Інвестування в Донбас
Взаємодія бізнесу, органів центральної влади, місцевого самоврядування, силових структур та залучення зелених інвестицій
Роль місцевої влади для підтримки бізнесу

**Вирішення проблем молоді та ВНЗ. Сформульовано учасниками (5 відповідей):**

Питання роботи вищих навчальних закладів, які тимчасово переміщені із зони проведення антитерористичної операції та питання соціального захисту учасників навчального процесу
Забезпечення і підтримка молоді, які переселилися з зони АТО
Покращення умов діяльності переміщених вищих навчальних закладів
Підтримка комунікації між ключовими учасниками, а саме між евакуйованими ВНЗ та Міністерством освіти і науки України, а також відповідними парламентськими комітетами Верховної Ради
Молодь і освіта в умовах конфлікту

**Різне. Сформульовано учасниками (7 відповідей):**

Організація дальшого діалога
Зміна мандату ОБСЄ, надання ОБСЄ поліцейських функцій
Продовження діалогу між центральною та місцевою владою, бізнесом та міжнародними організаціями щодо розвитку та реалізації суттєвих реформ у місті Маріуполі
Надання адміністративних послуг населенню
Спілкування з мешканцями окупованої території
Вода для Маріуполя
Можливо, це підтримка комунікацій та подальша робота з визначеною проблемою (до кінця її вирішення, при можливості)

## Довідково:

### Діалогові проекти Координатора проектів ОБСЄ в Україні

20 березня 2014 р. Організація з безпеки та співробітництва в Європі на запрошення України і в рамках проекту «Національний діалог» направила в країну групу з 15 міжнародних експертів для визначення сфер подальшої діяльності ОБСЄ в сфері розбудови довіри між різними групами українського суспільства. Упродовж чотирьох тижнів експерти проекту проводили в регіонах України зустрічі з місцевими органами влади, представниками громадянського суспільства та іншими зацікавленими сторонами для того, щоб зібрати інформацію щодо питань, які викликають занепокоєння, зокрема політичних, гуманітарних і питань меншин. Рекомендації щодо того, як ОБСЄ може надалі підтримувати діалог та єдність суспільства в Україні, були представлені всім країнам-учасникам ОБСЄ, в тому числі Україні, на засіданні Постійної ради у Відні 30 квітня 2014 р. Детальніше див. [www.osce.org/ukraine/118166](http://www.osce.org/ukraine/118166).

У виконання цих рекомендацій Координатор проектів ОБСЄ в Україні організував конференцію «Інструменти діалогу як засобу подолання кризових явищ: міжнародний досвід та перспективи застосування в Україні» 10-12 грудня 2014 року в Одесі. Захід став відповіддю на запит Одеської обласної державної адміністрації та Одеської обласної групи медіаторів. Він мав на меті допомогти підсилити професійні навички та посприяти обміну досвідом між професійними медіаторами, які працюють над вирішенням конфліктних ситуацій та подоланням розбіжностей на місцевому рівні. До проведення семінарів та майстер-класів було залучено низку міжнародних експертів, які поділилися досвідом з різних конфліктних та пост-конфліктних ситуацій.

У відповідь на запит української влади, у 2015 році Координатор проектів ОБСЄ змістив фокус роботи в практичну площину підтримки діалогових зусиль в регіонах, що постраждали від збройного протистояння. 13-14 травня 2015 року в рамках Східноукраїнського Форуму «Відновлення через діалог» - Краматорськ представники центральних та місцевих органів влади, активісти громадського сектору, журналісти та експерти зібралися для визначення нагальних проблем Донецької області та пошуку спільних рішень для них. Дискусії були продовжені в рамках Тематичного Форуму «Політико-правові аспекти режиму перетину лінії розмежування в Донецькій та Луганській областях» (м. Слов'янськ, 15-16 липня 2015 року) та Західно-донбаського Форуму «Відновлення через діалог» (м. Красноармійськ, 29-30 липня 2015 р.).

Проект «Національний діалог» допоміг зібрати дані для подальших зусиль з розбудови національної злагоди та діалогу в країні, розпочати роботу, якою ОБСЄ до цього в Україні не займалася, та закласти основу для нової багаторічної ініціативи «Національний діалог задля реформ, справедливості та розвитку» на 2015-2017 роки. Новий проект є майданчиком для обговорення на загальнонаціональному та місцевому рівнях змісту та сутності реформ; підтримує розвиток української спільноти медіаторів та експертів з підтримки діалогу; допомагає посилити доступність та прозорість конституційного судочинства; підвищує участь громадянського суспільства в механізмах запобігання порушенням прав людини.



## Координатор проектів ОБСЄ в Україні

**Координатор проектів ОБСЄ** є постійною формою присутності Організації в Україні з 1999 року. Він планує, реалізує та слідкує за виконанням проектів, які мають допомогти країні посилити її безпеку та стабільність, вдосконалити законодавство, інститути і практики відповідно до стандартів демократії. Метою цієї діяльності є підтримка зусиль країни, спрямованих на те, аби її закони, структури та процеси відповідали вимогам і ознакам сучасної демократичної держави, створювали безпечніше середовище для її громадян. Проекти плануються у відповідь на запит українських партнерів і можуть стосуватися всіх аспектів діяльності ОБСЄ, до їх реалізації можуть залучатися як урядові, так і неурядові організації України. Більше інформації тут: <http://www.osce.org/uk/ukraine>

## Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ

**Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ** була заснована на підставі консенсусного рішення усіх 57 країн-учасниць ОБСЄ від 21 березня 2014 року у відповідь на кризові події в Україні. В основу роботи Місії покладено принципи неупередженості та прозорості. Її цивільні міжнародні спостерігачі збирають інформацію та звітують про ситуацію щодо безпеки; встановлюють та доповідають факти, реагуючи на конкретні інциденти: налагоджують контакти та діалог на місцях з метою сприяння нормалізації ситуації. Більше інформації тут: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm>